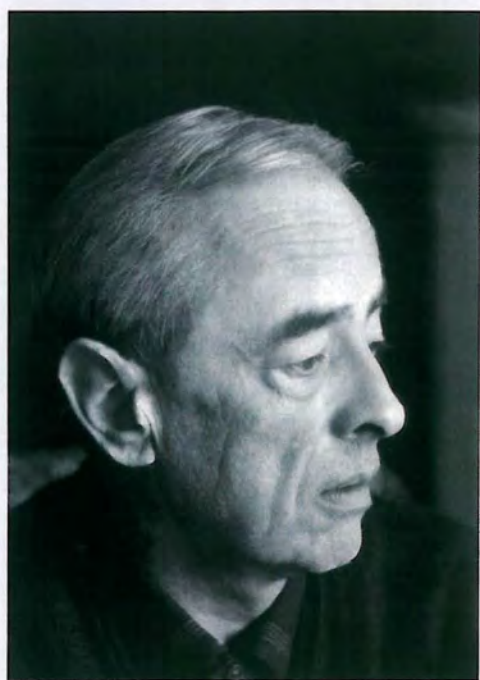

Opracowała
Alicja
Szałagan

WITOLD GOMBROWICZ

w wydawnictwach
Instytutu Literackiego
w Paryżu

Bibliografia

INSTYTUT
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Na okładce: Witold Gombrowicz,
Vence, luty 1965
fot. Bohdan Paczowski

I N S T Y T U T
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

I N S T Y T U T
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Oddział Muzeum Literatury
im. Adama Mickiewicza w Warszawie

WITOLD GOMBROWICZ

w wydawnictwach
Instytutu Literackiego w Paryżu

Bibliografia

Opracowała
Alicja Szałagan

Warszawa 2007

Redakcja
Łukasz Garbal

Projekt typograficzny
Janusz Górski

Łamanie
Agencja Poligraficzna Sławomir Zych

© 2007 Copyright by Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie
© Copyright by Alicja Szalagan

ISBN 978-83-89378-23-1

Seria
Konstelacja *Kultury*. Bibliografie pisarzy
w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
Tom 2.

Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie
Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
www.literatura.art.pl

Seria
Konstelacja *Kultury*.
Bibliografie pisarzy w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
pod opieką naukową prof. Jadwigi Czachowskiej

Projekt bibliograficznego opisu najważniejszej dla literatury polskiej II połowy XX wieku konstelacji pisarzy – związanych z Instytutem Literackim i miesięcznikiem *Kultura* redaktora Jerzego Giedroycia – powstał w Instytucie Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską jesienią 2005 r.

Było dla mnie rzeczą oczywistą, że o patronat nad tym projektem zwrócę się do prof. Jadwigi Czachowskiej, która przez pół wieku była głównym bibliografem literatury krajowej i emigracyjnej w podzielonej Europie i wszystkich miejscach na świecie, gdzie znajdowało swój wyraz słowo literatury polskiej.

Kolejne tomy tworzące konstelację *Kultury* rysują złożoną i bogatą mapę najbardziej twórczego w nowoczesnej literaturze polskiej pola literackiego, jakie tworzyli autorzy i wydawnictwa redaktora Jerzego Giedroycia.

Od roku 1946 do 2004. Od „Ksiąg Narodu Polskiego i Pielgrzymstwa Polskiego” Adama Mickiewicza ze wstępem Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i od „Dziennika podróży do Austrii i Niemiec” Jerzego Stempowskiego wydanych w Rzymie w 1946 roku do listu Czesława Miłosza do Jerzego Giedroycia z 1952 roku opublikowanego w 2004 roku przez *Zeszyty Historyczne*. Czterdzieści osiem lat!

Wyliczę bohaterów naszych bibliografii w kolejności ich odchodzenia, gdy stawali się najświeższą konstelacją literatury polskiej XX wieku.

Witold Gombrowicz zm. 24 VII 1969 w Vence
Jerzy Stempowski zm. 4 X 1969 w Bernie
Konstanty A. Jeleński zm. 4 V 1987 w Paryżu
Józef Czapski zm. 12 I 1993 w Maisons-Laffitte
Gustaw Herling-Grudziński zm. 4 VII 2000 w Neapolu
Czesław Miłosz zm. 14 VIII 2004 w Krakowie

Jerzy Giedroyc zm. 14 IX 2000 w Maisons-Laffitte

Piotr Kłoczowski

Kurator
Instytutu Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddziału Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie

Warszawa, marzec 2007

Wprowadzenie

Zaprojektowana przez Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską seria bibliografii osobowych współpracowników Instytutu Literackiego i autorów z nim związanych ma służyć ukazaniu roli, jaką współpraca wybitnych postaci publikujących na łamach wydawnictw Instytutu Literackiego w Paryżu odegrała dla tej instytucji i dla nich samych. Bibliografie te będą więc obejmować publikacje w *Kulturze* i *Zeszytach Historycznych* oraz w wydawnictwie Instytutu Literackiego. W przypadku jednego z najsłynniejszych autorów Instytutu, Witolda Gombrowicza, na zestawienie bibliograficzne (w części podmiotowej) składa się 110 pozycji ogłoszonych na łamach *Kultury* i kilkanaście pozycji bibliograficznych w dziale „Książki, odbitki i przedruki”, w tym 11 tomów „Dzieł zebranych”, z których większość miała 2 lub 3 wydania. Szczególnie istotny jest tu fakt, że wszystkie właściwie pierwodruki powojennych utworów pisarza ukazały się za pośrednictwem Instytutu, a przede wszystkim dzięki jego Redaktorowi¹.

Instytut Literacki nie znalazł w Witoldzie Gombrowiczu współpracownika w pełnym tego słowa znaczeniu, ale przez osiemnaście lat był on ważnym autorem dla miesięcznika *Kultura* i wydawnictwa Instytutu. Jednym z powodów do chwały Instytutu Literackiego było, za sprawą Jerzego Giedroycia, stworzenie warunków do rozwijania twórczości wybitnym pisarzem pozostającym na emigracji, takim jak właśnie Gombrowicz, oraz (aby wymienić najbardziej znanych) Czesław Miłosz, Konstanty A. Jeleński, Jerzy Stempowski, czy Gustaw Herling-Grudziński. Zwykle było to dla nich niemal jedyne miejsce, gdzie mogli drukować po polsku. Współpraca z Instytutem Literackim była też dla pisarzy istotną podporą finansową. W liście do Jeleńskiego Giedroyc tak sformułował zadanie, które przed sobą postawił: „[...] nie chodzi mi o filantropię, ale o utrzymanie kilku tych talentów autentycznych”². Brak możliwości drukowania, a zarazem utrzymania się z pracy literackiej, oznaczałby niejednokrotnie konieczność jej zaniechania. Sam Gombrowicz pisał w jednym z listów do Jerzego Giedroycia już w 1955: „[...] wszystko, co zdziałałem po wojnie zawdzięcza *Kulturze*”³, a niewiele później: „[...] gdyby *Kultura* nie wydała «Trans-

¹ Tak przyjęło się pisać o Jerzym Giedroyciu.

² J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, wstępem i przypisami opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995 s. 308 (list z 8 IX 1959).

³ J. Giedroyc, W. Gombrowicz: Listy 1950–1969. Wybrał, opracował i wstępem opatrzył A. S. Kowalczyk. Warszawa 1993 s. 130 (list z 15 II 1955).

A[tlantyku]», to kto wie, czy nie postawiłbym krzyżyka na literaturze, dedykując się wyłącznie bankowości»⁴.

Dzieje współpracy Gombrowicza z *Kulturą* można prześledzić szczegółowo w cytowanym już wyborze korespondencji między pisarzem a Redaktorem. Wypada więc tylko pokrótce, tytułem wprowadzenia, przypomnieć niektóre fakty. W roku 1951, kiedy Gombrowicz rozpoczynał współpracę z paryskim miesięcznikiem, *Kultura* przedstawiła go w krótkiej nocie biograficznej⁵ jako autora trzech utworów wydanych przed wojną („Pamiętnik z okresu dojrzewania”, „Ferdydurke”, „Iwona, księżniczka Burgunda”) oraz opublikowanego w Argentynie przekładu hiszpańskiego „Ferdydurke” i nowego dramatu pt. „Ślub”, ogłoszonego tamże po polsku i hiszpańsku. Wspomniano oczywiście także, iż pisarz przebywa od 1939 roku w Argentynie.

Według Jerzego Giedroycia⁶, to on (wówczas wysoki urzędnik w Ministerstwie Przemysłu i Handlu) zarekomendował znajomego literata towarzystwu żegludowemu Gdynia-American Lines do zaproszenia na pierwszy rejs statku „Chrobry” na nowej linii do Ameryki Południowej. W ten sposób w przededniu wybuchu II wojny światowej Gombrowicz znalazł się w Buenos Aires. Statek odpływał w rejs powrotny 25 sierpnia 1939 roku, ale pisarz zaniepokojony sytuacją w Europie zdecydował się pozostać w Argentynie. Wsparcie ze strony władz polskich otrzymywał bardzo krótko, tak że szybko znalazł się w skrajnie trudnych warunkach materialnych. Jego styl bycia i stosunek do miejscowej Polonii też nie ułatwiał sytuacji. Nawiązał kontakty z miejscową elitą kulturalną, zaczął w 1940 roku drukować pod pseudonimami w prasie argentyńskiej, wszystko to jednak trwało niedługo i w gruncie rzeczy nie został tam zaakceptowany. Po wojnie, zdecydowawszy się nie wracać do kraju, szukał pracy, również w instytucjach związanych z Polską. Od 1947 roku był zatrudniony w Banco Polaco, argentyńskiej instytucji z polskimi udziałami. Małe kółko otaczających go młodych akolitów, chociaż ważne, nie było z pewnością wystarczającą zachętą do pisania, nie mogło też zastąpić czytelników krajowych, do których nie miał dostępu. Wprawdzie w 1947 roku warszawskie *Nowiny Literackie* opublikowały jego „List do Ferdydurkistów”, mający przypomnieć pisarza, ale do wznowienia powieści już nie doszło. Trzeba było czekać, jak pokazała przyszłość — dziesięć lat — na odwilż, która pozwoliła w okresie popaździernikowym 1956–1958 na wydanie

⁴ Tamże, s. 167 (list z 3 VII 1956).

⁵ 1951 nr 10/48 s. 2.

⁶ Zob. J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce. Opracował i posłowiem opatrzył K. Pomian, Warszawa 1994 s. 169.

czterech książek⁷, po czym znowu nastąpiła nieomal trzydziestoletnia przerwa — do roku 1986, kiedy krakowskie Wydawnictwo Literackie zaczęło ogłaszać (ocenzurowane) „Dzieła” pod redakcją Jana Błońskiego⁸. Wcześniej jednak dostęp do dzieła Gombrowicza, znanego polskim czytelnikom jedynie z nielegalnie docierających do PRL wydawnictw Instytutu Literackiego, poszerzyły krajowe oficyny, działające poza zasięgiem cenzury, które zaczęły publikować utwory pisarza w 1978 roku⁹ (w dużej mierze na zasadzie przedruku z *Biblioteki „Kultury”,* bądź *Kultury*).

Kiedy na początku 1950 dotarła do Gombrowicza wiadomość, iż Jerzy Giedroyc szuka z nim kontaktu, 26 maja napisał do niego list z prośbą o radę, gdzie mógłby wydrukować dwa swoje nowe utwory: „Ślub” i „Trans-Atlantyk”. Zgodnie ze swoim zwyczajem Redaktor odpowiedział bardzo szybko, bo już 2 czerwca, formułując konkretne propozycje. Wówczas jeszcze nie mógł obiecać wydania książkowego, ale wyraził chęć ogłoszenia fragmentów nieznanej powieści w *Kulturze*. W numerze 5 i 6 miesięcznika z 1951 roku rozpoczęła się trwająca do śmierci pisarza jego współpraca z *Kulturą*. Trzeba przyznać, że Redaktor uznał talent Gombrowicza wbrew niemal powszechnie panującej wśród emigracji polskiej opinii. Po ogłoszeniu „Trans-Atlantyku”, w którym Gombrowicz dość bezceremonialnie i szydlerczo obszedł się z tradycyjnie i zaściankowo jego zdaniem rozumianym wzorem polskości i patriotyzmu, obowiązującym Polaków na obczyźnie — pismo, jak twierdził Giedroyc¹⁰, utraciło wielu prenumeratorów. Publikacje artykułów Gombrowicza, a później przede wszystkim fragmentów „Dziennika”, wywoływały często ostre polemiki. Nie powstrzymały one jednak Giedroycia od kontynuowania tej trudnej, także ze względu na osobowość autora, współpracy, o której wydawca napisał, że była możliwa tylko dzięki temu, „że bezpośrednie kontakty między nimi były bardzo rzadkie”¹¹. Jeszcze w tym samym 1951 roku artykuł pt. „Przeciw poetom” wzbudził interesującą polemikę z udziałem Czesława Miłosza¹² (wielokrotnie potem przedrukowywaną w pismach Gombrowicza i Miłosza). Kontrowersyjna dla emigracyjnego czytelnika powieść („Trans-Atlantyk”) ukazała

⁷ Ferdydurke. Warszawa: PIW 1956; Bakakaj. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1957; Trans-Atlantyk; Ślub. Warszawa: Czytelnik 1957; Iwona, księżniczka Burgunda. Warszawa: PIW 1958.

⁸ Dzieła. Redaktor naukowy tekstu: J. Błoński. T. 1–9. Kraków: WL 1986. Wyd. następne: wyd. 2 1987–1988, wyd. 3 1989 (niektóre tomy).

⁹ Zob. J. Kandziora, Z. Szymańska: Bez cenzury 1976–1989. Literatura, ruch wydawniczy, teatr. Bibliografia. Warszawa 1999 (poz. 1504–1564).

¹⁰ J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce, dz. cyt. s. 163–164.

¹¹ Tamże, s. 169.

¹² Zob. poz. 5.

się dwa lata później jako pierwsza pozycja w serii *Biblioteka „Kultury”* i rozchodziła się z trudem¹³. Doceniając talent Gombrowicza, sam Giedroyc nie wszystkie jego utwory miał w jednakowej estymie — był wielbicielem przede wszystkim „Trans-Atlantyku” i „Dziennika”, który stanowił osobny rozdział w dziejach „Kultury” i twórczości pisarza.

Pierwsza wzmianka o „Dzienniku” pojawia się w liście Gombrowicza z 6 sierpnia 1952 roku:

„Piszę teraz coś w rodzaju Dziennika [...]. Nie mogę liczyć na komentatorów ani na żadne opracowanie mojej literatury, wobec czego sam muszę stać się własnym komentatorem, więcej, reżyserem. Muszę wykuć Gombrowicza-myśliciela i Gombrowicza-geniusza, i Gombrowicza-demonologa kultury oraz wielu innych nieodczownych Gombrowiczów. [...] „Journal” Gide’a nie tyle mnie natchnął, ile ukazał mi tę możliwość przezwyciężenia pewnych zasadniczych trudności, które dotąd mi realizację tego projektu uniemożliwiały (bo ja myślałem, że dziennik musi być «prywatny», a on mi odkrył możliwość prywatno-publicznego dziennika)”¹⁴.

Giedroyc natychmiast zaaprobował ten pomysł: „Jest to wymarzona forma dla Pana”¹⁵. Opinię tę powtarzał wielokrotnie w listach do Gombrowicza, zwłaszcza, kiedy odnosił wrażenie, że chce on zrezygnować z ich pisania. Po otrzymaniu pierwszego odcinka, który ukazał się w kwietniowym numerze *Kultury* z 1953 roku pisał od razu: „Forma «Fragmentów z dziennika» jest bardzo dobra i namawiałbym Pana na jej kontynuowanie”¹⁶, w następnym liście proponował, aby ją rozwinął do formy książkowej¹⁷, nieco później podkreślał, że jest to forma, mogąca go „najlepiej spopularyzować jako pisarza”¹⁸, a nawet „być kamieniem węgielnym [jego] sławy”¹⁹, w czym miał zresztą całkowitą rację. Gombrowicz pracował nad dziennikiem do końca życia, w sumie od roku 1953 do 1969 ogłosił 66 fragmentów²⁰, które ukazywały się stopniowo w formie

¹³ J. Giedroyc dość humorystycznie wspominał tę sprawę: „«Trans-Atlantyk», którego wydanie było dla mnie źródłem szczególnej satysfakcji, rozchodził się bardzo powoli i z takimi trudnościami, że kiedyś do Zygmunta Herta zadzwoniono specjalnie z Księgarni Polskiej na bulwarze Saint-Germain, by go zawiadomić o sprzedaży jednego egzemplarza” (Autobiografia na cztery ręce, dz. cyt., s. 198).

¹⁴ J. Giedroyc, W. Gombrowicz: Listy 1950–1969, dz. cyt., s. 59–60.

¹⁵ Tamże, s. 60.

¹⁶ Tamże, s. 74 (list z 13 IV 1953).

¹⁷ Tamże, s. 77 (list z 27 IV 1953).

¹⁸ Tamże, s. 94 (list z 27 XI 1953).

¹⁹ Tamże, s. 115 (list z 3 X 1954).

²⁰ Opatrzono były różnymi tytułami: Fragmenty z dziennika, Fragment z dziennika, Dziennik transatlantyczny; postać książkowa zatytułowana była: Dziennik (z dodaniem lat, jakie tom obejmuje).

książkowej jako kolejne tomy *Biblioteki „Kultury”*, wypełniając ostatecznie trzy woluminy. Analiza stosunku fragmentów ogłoszonych w miesięczniku do ich postaci książkowej wymagałaby szerszego omówienia tekstologicznego, na które nie ma tu miejsca.

Przy całym uznaniu dla diarystyki Gombrowicza, wydaje się, że Giedroyc nie do końca rozumiał, że stanowi ona, wbrew pozorom, formę skończoną i przemyślaną. Stąd zapewne konflikty między pisarzem i Redaktorem z powodu zmiany kolejności publikowania nadesłanych fragmentów, pomijania któregoś z nich, lub niedrukowania określonej całości w jednym odcinku, czego domagał się autor. Spór na tym tle doprowadził nawet do kilkumiesięcznego zerwania współpracy w tym zakresie (dziennik nie ukazywał się od IV 1957 do II 1958). Z błędnego myślenia o dzienniku jako swobodnie rozrastającej się formie brały się zapewne propozycje Giedroycia, aby do druku książkowego Gombrowicz zmieniał tekst i dopisywał nowe fragmenty, co też było przedmiotem sporów i dyskusji, w których pisarz był nieprzejednany (jak zawsze, kiedy chodziło o jego twórczość). To ona go tylko zajmowała, nie był zainteresowany współpracą z *Kulturą* na innej płaszczyźnie niż literacka (a i tu nie był podatny na wpływy Redaktora). Odosobnionym wypadkiem była zgoda na druk w 1962 (nr 7/177–8/178) fragmentu rozpoczętej właśnie powieści „Kosmos” w jubileuszowym numerze pisma z okazji piętnastolecia jego istnienia. W sferze politycznej odmawiał podpisywania wszelkich oświadczeń i deklaracji, zabierania głosu w bieżących sprawach, nie poddawał się żadnym sugestiom Redaktora co do podejmowanych tematów w dzienniku. „Byłoby błędem — pisał do Giedroycia — degrengolowanie do roli publicysty politycznego. Ja jestem wieszcz [...] działam, aby tak się wyrazić, na innym pięttrze”²¹; taki artykuł jak „Tandeta”, dotyczący braku wolności słowa w Kraju, uważał za całkowity wyjątek. Publicystyki unikał z całą konsekwencją i nie wypowiedział się nawet w sprawie Konstantego A. Jeleńskiego²², gdy prasa krajowa zaatakowała jego antologię²³, a przecież zawdzięczał Jeleńskiemu tak wiele. Artykułów w ogóle, a zwłaszcza takich, które nie dotyczyłyby jego twórczości, Gombrowicz ogłosił zaledwie kilka. Warto tu może przywołać przekład szkicu E. M. Ciorana (jedyne chyba tłumaczenie przez Gombrowicza innego autora), opatrzone jego komentarzem polemicznym na temat sytuacji pisarza na emigracji²⁴. Stosunkowo

²¹ J. Giedroyc, W. Gombrowicz: Listy 1950–1969, dz. cyt., s. 370 (list z 30 VIII 1963).

²² Namawiał do tego J. Giedroyc w liście z 12 II 1966, W. Gombrowicz odmówił w liście z 15 II 1966, dz. cyt., s. 410–411.

²³ Anthologie de la poésie polonaise. Paris 1965.

²⁴ Zob. poz. 7, 8.

chętnie wdawał się w polemiki ze swoimi czytelnikami; pewną sławę osiągnęła jego — trwająca dość długo — wymiana zdań w dziale „Listów do Redakcji”, a nawet „Fragmentach z dziennika”, z prozaikiem, publicystą i tłumaczem z angielskiego, Zbigniewem Grabowskim, mieszkającym po wojnie w Londynie. Inne polemiki były wymuszone przez fakt, że nie drukowano ich w prasie krajowej, mimo że były odpowiedzią na artykuły dotyczące pisarza. Stąd na łamach *Kultury* polemiki po ogłoszeniu w *Życiu Literackim* przez Barbarę Witek-Swinarską felietonu w formie (rzekomego) wywiadu z Gombrowiczem²⁵ i późniejszych atakach, związanych z jego pobytem w Berlinie Zachodnim, czemu nadawano polityczny wymiar. Teksty polemiczne były autorstwa Gombrowicza, ale też innych współpracowników *Kultury*, niejednokrotnie biorących w obronę pisarza. Trzeba tu koniecznie wspomnieć Konstantego A. Jeleńskiego, który nie tylko komentował (na łamach *Kultury* i w prasie zagranicznej) oraz tłumaczył na francuski utwory Gombrowicza, ale też popularyzował jego twórczość na arenie międzynarodowej. O wadze, jaką przykładał do tej działalności świadczy fakt, że wspominał o niej we własnym „Zarysie życiorysu”²⁶:

„Z Witoldem Gombrowiczem autor [tzn. K. A. Jeleński] nawiązał korespondencję w r. 1952 i od tego czasu postawił sobie za główne bodaj zadanie zapoznanie zachodniego czytelnika z jego dziełem, co szczęśliwie przyspieszyło nieunikniony skądinąd światowy rozgłos Gombrowicza”.

Będąc pracownikiem Kongresu Wolności Kultury i współpracownikiem wydawanych przez tę organizację czasopism Jeleński spowodował, że nazwisko Gombrowicza często pojawiała się na ich łamach, zabiegał też o przekłady jego utworów na języki obce. Wspierał go w tym krytyk literacki i redaktor *Preuves*, François Bondy, który „powiększył grono wyznawców” Gombrowicza po przeczytaniu hiszpańskiego przekładu „Ferdydurke”²⁷. To Jeleński w końcu wystarał się o stypendium Fundacji Forda, które pozwoliło Gombrowiczowi w 1963 roku na powrót do Europy i stworzyło lepsze warunki rozwoju jego pisarskiej kariery. Najtrudniej było przekonać do Gombrowicza czytelników na emigracji. W 1959 w plebiscycie czytelników londyńskich *Wiadomości* na skład piętnastoosobowej emigracyjnej akademii literatury polskiej, gdyby taka powstała, Gombrowicz zajął dopiero 26 miejsce²⁸, co oczywiście zostało odpowiednio sko-

²⁵ B. Witek-Swinarska: O dystansie, czyli rozmowa z Mistrzem. *Życie Literackie*, Kraków, 1963 nr 38 s. 7.

²⁶ Tekst napisany do tomu szkiców „Zbiegi okoliczności”. Paryż 1982.

²⁷ Informacja J. Giedroycia w liście do W. Gombrowicza z 16 IX 1953, dz. cyt. s. 88.

²⁸ Wyniki ogłoszono w nr 41 s. 1.

mentowane w *Kulturze*²⁹. Po przyznaniu „Pornografii” nagrody *Kultury* za rok 1960 odezwały się głosy krytyczne wobec tego wyboru. Jeleński, jak świadczy o tym jego korespondencja z Giedroyciem³⁰, z dnia na dzień przygotowywał na wezwanie Redaktora noty (anonimowe): najpierw uzasadniającą decyzję jury, a potem odpowiadającą na zarzuty wobec niej³¹. Obydwu bowiem zależało, aby „przełamywać ten mur niechęci, który ciągle Gombrowicza otacza”³², służyć temu miały też liczne wzmianki w dziale „Wydarzenia miesiąca” o sukcesach autora „Trans-Atlantyku”. Gombrowicz uhonorował przyjacielskie starania Jeleńskiego w jego sprawie fragmentem „Dziennika” (niedrukowanym za jego życia po polsku):

„[...] od dawna, może nigdy, nie zdarzyła mi się afirmacja tak zdecydowana i zarazem bezinteresowna tego, czym jestem, tego, co piszę. [...] Użera się o mnie z polską emigracją. Wykorzystuje wszystkie atuty swojej sytuacji paryskiej i rosnącego osobistego prestiżu w intelektualnym beau-mondzie, żeby mnie pchnąć”³³.

Dbałość o losy dzieła Gombrowicza ze strony Giedroycia i Jeleńskiego nie ustała po śmierci pisarza (24 VII 1969 w Vence). Ich listy z projektem jak najszybszego wydania dzieł zebranych dosłownie się minęły. 26 VII 1969 roku Jeleński pisał do Redaktora³⁴: „Straciliśmy jeden z najpotężniejszych, najodważniejszych, najbardziej odkrywczych umysłów naszych czasów”, uważał, że jego dorobek powinien być utrwalony w sposób „przerastający zarówno «kult Wielkich», jak i interes pisma”, a więc przez opublikowanie dzieł. Już w tym samym liście zamieścił projekt takiej edycji. Niemal równocześnie, bo 27 VII, Giedroyc we właściwy sobie rzeczowy sposób pisał do Jeleńskiego³⁵, zastanawiając się „czy nie należałoby się porwać na wydanie Dzieł Zebranych Gombrowicza”. Pomysł ten poparł także Zygmunt Hertz, który — jak wynika z jego korespondencji z Miłoszem — stanowczo Gombrowicza nie lubił, ale w obliczu „wielkiej straty” miał zamiar sam zabiegać o środki na sfinansowanie tego przedsięwzięcia, które „jeżeli nie będzie cudów” groziło Instytutowi ruiną³⁶. We wrześniowym numerze *Kultury* z owego roku, zawierającym żegnające pisarza

²⁹ Zob. poz. 133.

³⁰ J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, dz. cyt. s. 320, 323 (listy z 3 IV, 5 IV, 12 VI, 13 VI 1961).

³¹ Zob. poz. 135, 138.

³² J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, dz. cyt. s. 323.

³³ Zob. poz. 105, 108.

³⁴ J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, dz. cyt. s. 378–80.

³⁵ Tamże, s. 380–382.

³⁶ Z. Hertz: Listy do Czesława Miłosza 1952–1979. Paryż 1992 s. 304 (list z 18 VIII 1969).

teksty Miłosza, Mrożka i Jeleńskiego³⁷, ukazało się ogłoszenie o subskrypcji³⁸, a 3 XII został ukończony druk pierwszego tomu „Dzieł zebranych”, zawierającego „Ferdynandę”³⁹. Do roku 1973 ukazało się 10 woluminów (tom 11, z odnalezionymi później cyklami felietonów dla Radia Wolna Europa, ogłoszono w 1977)⁴⁰.

Po 1969 roku w *Kulturze* publikowane były nieznane teksty odkryte w archiwum pisarza lub niedrukowane po polsku artykuły i wywiady z prasy zagranicznej, wśród nich nieznana wcześniej sztuka „Historia (Operetka)”, którą zrekonstruował i wnikliwym wstępem opatrzył K. A. Jeleński⁴¹. Redakcja stała wiernie przy pisarzu nawet w momencie, kiedy po ogłoszeniu jego korespondencji z Jarosławem Iwaszkiewiczem w *Twórczości* wydawało się, że nie był do końca wobec *Kultury* lojalny⁴².

Tak jak przewidywał Jeleński w cytowanym już liście z 26 VII 1969 roku, związek Gombrowicza z *Kulturą* pozostał „ważnym faktem w historii literatury polskiej”, gdyż cały powojenny dorobek pisarza wiele zawdzięczał tej współpracy. Z krótkimi przerwami, kiedy chwilowa liberalizacja w polityce kulturalnej Kraju pozwalała drukować go polskim wydawnictwom, było to jedyne miejsce, gdzie mógł publikować w ojczystym języku, gdyż inne pisma i emigracyjne oficyny także nie podejmowały z nim współpracy. Gombrowicz bez wątplenia doceniał to, iż dzięki środowisku *Kultury* wydostał się z „argentyńskiego partykularza” i w listach do Redaktora często dziękował za życzliwość (zwłaszcza w pierwszych latach współpracy), powtarzając sentencję o długu wdzięczności, który zapisał w księdze, co dzień przezeń odczytywanej.

Zasady opracowania bibliografii

Projekt przygotowania serii bibliografii osobowych najważniejszych współpracowników *Kultury* przedstawił dyrektor Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską, Piotr Kłoczowski, koncepcję metodyczną przygotowała profesor Jadwiga Czachowska. Bibliografia Witolda Gombrowicza została opracowana zgodnie z zasadami wytyczonymi przez nią i przedyskutowanymi w zespole autorów poszczególnych tomów tej serii;

³⁷ Zob. poz. 155–157.

³⁸ Zob. poz. 158.

³⁹ Zob. poz. 256.

⁴⁰ Zob. poz. 260, 262.

⁴¹ Zob. poz. 98, 196.

⁴² Zob. poz. 162, 163, 165, 166, 168, 169.

zawiera więc pełną bibliografię podmiotową i przedmiotową publikacji Witolda Gombrowicza w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu. Składa się z dwóch części, wynikających z form działalności Instytutu (w *Zeszytach Historycznych* nie ukazywały się ani teksty Gombrowicza, ani o nim).

CZEŚĆ I. Witold Gombrowicz w miesięczniku *Kultura*.

CZEŚĆ II. Witold Gombrowicz w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu.

Każda z tych części dzieli się na bibliografię podmiotową i przedmiotową.

Część I obejmuje lata 1951 (nr 5/43) — 2000 (nr 4/631), kiedy to ukazywały się teksty Gombrowicza i publikacje o nim na łamach *Kultury*. Część II w dziale bibliografii podmiotowej rejestruje 15 pozycji w tym 2 niesamoistne wydawniczo, a w dziale bibliografii przedmiotowej 5 szkiców na temat Gombrowicza, w tym 3 przedruki z *Kultury*.

Bibliografia powstała na podstawie kwerendy działalności wydawniczej Instytutu Literackiego od roku 1951 do 2005 (od śmierci J. Giedroycia w roku 2000 ukazują się tylko *Zeszyty Historyczne*). Materiały gromadzone były na podstawie wydanych przez Instytut Literacki w Paryżu następujących tomów bibliografii zawartości jego wydawnictw (w układzie rzeczowym): J. Kowalik: „Kultura” 1947–1957. Bibliografia zawartości treści. Działalność wydawnicza (1946 — maj 1959). Paryż 1959; M. Danilewicz Zielińska: Bibliografia. „Kultura” (1958–1973), „Zeszyty Historyczne” (1962–1973). Działalność wydawnicza (1959–1973). Paryż 1975; tejsze: Bibliografia. „Kultura” (1974–1980), „Zeszyty Historyczne” (1974–1980). Działalność wydawnicza (1974–1980). Paryż 1981; tejsze: Bibliografia. „Kultura” (1981–1987), „Zeszyty Historyczne” (1981–1987), Działalność wydawnicza (1981–1987). Paryż 1989; A. Supruniuk, M. A. Supruniuk: Bibliografia. „Kultura” (1988–1996). „Zeszyty Historyczne” (1988–1996), Działalność wydawnicza (1988–1996) Paryż 1997, oraz opracowania: M. A. Supruniuk: „Kultura”. Materiały do dziejów Instytutu Literackiego w Paryżu. [T. 1] Bibliografia działalności wydawniczej 1946–1990. Uzupełnienia. Toruń 1994 i J. Krawczyk, J. Szymański: Bibliografia. „Zeszyty Historyczne” 1–110 (1962–1994). Paryż, Warszawa 1996.

Następnym etapem pracy była autopsja numerów *Kultury* (w tym — nieobjętych bibliografiami), co pozwoliło zweryfikować wcześniejsze opisy, a także wzbogacić bibliografię o nowe pozycje i opracować szersze adnotacje. W bibliografii podmiotowej części I uwzględniono wszystkie, nawet drobne teksty autora „Trans-Atlantyku”, a więc również listy do redakcji i sprostowania błędów drukarskich (odnotowane przy pozycjach, których dotyczą). Podobnie, w bibliografii przedmiotowej części I uwzględ-

dniono, poza szkicami i recenzjami dotyczącymi Gombrowicza, listy do redakcji z nim związane, większe fragmenty artykułów nie dotyczących go w całości, bądź urywki cyklicznych tekstów jak „Kronika angielska” Londyńczyka (J. Mieroszewskiego), czy „Dziennik pisany nocą” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, a także noty informacyjne w dziale „Wydarzenia miesiąca”.

Wychodząc z założenia, że najpełniej można zobrazować współpracę autora z czasopiśmem, jak też jego w nim recepcję, poprzez pokazanie jej w przebiegu czasowym, wybrano układ chronologiczny; w ramach roku uporządkowano pozycje według kolejności numerów i stron. Układ ten dotyczy także części II, gdzie pozycje książkowe ułożono według roku ich wydania — z tym jednakże, iż przyjęte kryterium jednostki piśmienniczej (w miejsce jednostki wydawniczej, jak w części I) spowodowało, że kolejne wydania poszczególnych utworów znalazły się w tej samej pozycji (od nowego wiersza po myślniku).

Opis główny każdej pozycji w części I, w której zasięg ogranicza się do jednego tylko czasopisma, składa się z tytułu utworu oraz — po myślniku, który zastępuje tytuł czasopisma i miejsce jego wydawania — numeru i stron; data roczna umieszczona jest tylko nad pierwszą pozycją z danego roku.

W adnotacjach podawane są informacje dotyczące gatunku utworu, działu pisma, w jakim został on zamieszczony, datowania, objaśniany skrótowo temat publikacji, podawano zawartość książek, a także odsyłacze do przedruków lub pierwodruków oraz — po skrócie LdR — listy do Redakcji w sprawie poszczególnych utworów.

Bibliografię uzupełnia indeks tytułów utworów Witolda Gombrowicza oraz indeks osobowy.

Alicja Szałagan

Warszawa, marzec 2006

Wykaz skrótów

ang. — angielski
 art. — artykuł
 bibl. — biblioteka
 dat. — datowany
 dot. — dotyczy
 franc. — francuski
 hebr. — hebrajski
 inc. — incipit
 inst. — instytut
 jęz. — język
 LdR — Listy do Redakcji
 lit. — literacki
 litew. — litewski
 niem. — niemiecki
 omów. — omówienie
 oprac. — opracował
 podp. — podpisany
 pol. — polski
 polem. — polemika
 poz. — pozycja
 przeł. — przełożył
 rec. — recenzja
 sprost. — sprostowanie
 tłum. — tłumaczył
 uzup. — uzupełnienie
 właśc. — właściwie
 wyd. — wydanie
 z. — zeszyt
 zob. — zobacz
 zorg. — zorganizowany

CZĘŚĆ PIERWSZA

Witold Gombrowicz
w miesięczniku *Kultura*

(myślnik „—” zastępuje powtarzające się w opisach: tytuł pisma
i miejsce jego wydania: *Kultura*, Paryż)

Twórczość

1951

1. Trans-Atlantyk — nr 5/43 s. 19–41.

Fragment powieści ze słowem wstępnym: Od Redakcji, s. 19 oraz Przedmową autora, s. 20–27 [inną niż w wyd. książkowym]. — Wyd. całości łącznie ze „Ślub” pt. „Trans-Atlantyk; Ślub” zob. poz. 247 [fragment z s. 33–56 tego wydania]. — Następny fragment zob. poz. 2. — Sprost. autora zob. poz. 3. — Nota o autorze w jęz. franc. w dziale: Résumé des principaux articles parus dans ce numéro, s. 157–158.

LdR. T. Drobnik. 1951 nr 10/48 s. 157–158; M. D. Adamski. 1952 nr 12/62 s. 156. — Wypowiedź W. Gombrowicza zob. poz. 5.

2. Trans-Atlantyk — nr 6/44 s. 47–61.

Dalsze fragmenty powieści aż do końca z licznymi opuszczeniami i częściowo w streszczeniach redakcyjnych, w wydaniu książkowym spore zmiany. — Początek zob. poz. 1.

3. [Sprostowanie Autora dot. druku „Trans-Atlantyku”] — nr 7/45–8/46 s. 234.

W liście do Redakcji (dat. Argentyna 6 VI 1951) wyjaśnia, iż zapewne z powodu trudności w komunikacji, Redakcja nie uwzględniła nadesłanych przez niego zmian i poprawek do fragmentu powieści zamieszczonego w nr 5/43, zob. poz. 1.

4. Przeciwność — nr 10/48 s. 3–11.

Szkic lit. — Przedruk zob. poz. 249 oraz łącznie z wypowiedzią Cz. Miłosza zob. poz. 99 oraz pt. Dialog o poezji zob. poz. 263.

LdR. A. Russovich. 1952 nr 2/52–3/53 s. 198–199. Zob. też wypowiedzi polemiczne poz. 114–117 oraz wypowiedź Gombrowicza poz. 9.

1952

5. *Risum teneatis...* — nr 1/51 s. 9–20.

Odpowiedź „tym, którzy gniewają się na „Trans-Atlantyk”, w związku z opublikowaniem dwóch fragmentów powieści zob. poz. 1–2. — Streszczenie w jęz. franc. w dziale: *Résumé des principaux articles parus dans ce numéro*, s. 160.

6. [Odmowa podpisania deklaracji w sprawie Cz. Miłosza] — nr 2/52–3/53 s. 206.

W dziale: Listy do Redakcji. — Odpowiedź na propozycję podpisania deklaracji, ogłoszonej w „Kulturze” 1951 nr 12/50 s. 3–4: „Deklaracji w sprawie Miłosza nie podpiszę, gdyż chorobliwie nie znoszę podpisywania wszelkich deklaracji. Proszę mnie zrozumieć. Proszę uszanować moje dziwactwo i moją wstydlivość”.

7. [Przekład:] E. M. Cioran: *Dogodności i niedogodności wygnania*. [Przel. z franc. ...] — nr 6/56 s. 3–6.

Przekład nie podp.; inf. o autorze przekładu w „Indeksie rocznika „Kultury” za r. 1952, 1953 nr 1/63 s. 151. — Oryginał: *Avantages et inconvénients de l'exil. Table Ronde* 1952. — Komentarz W. Gombrowicza do tekstu zob. poz. 8.

8. Komentarz — nr 6/56 s. 6–9.

Dot.: E. M. Cioran: *Dogodności i niedogodności wygnania* zob. poz. 7. — Przedr. ze zmianami, w „Dzienniku 1953–1956” wyd. 1 poz. 249 1953 rozdział IV s. 55–59 oraz zob. poz. 110.

9. „Przekłte zdrobnienie znowu dało mi się we znaki”. (Obrońcom poetów w odpowiedzi) — nr 7/57–8/58 s. 32–38.

Replika na glosy polemiczne, głównie Cz. Miłosza, a także J. Łobodowskiego, W. Tarnawskiego, N. Zarembiny zob. poz. 114–117 nt. jego art. „Przeciw poetom” zob. poz. 4. — Przedruk łącznie z wypowiedzią Cz. Miłosza zob. poz. 99 oraz pt. *Dialog o poezji* zob. poz. 263.

Cytat z tego fragmentu „Jestem Miłoszem, Miłoszem być nie chcę, będąc Miłoszem, Miłoszem być muszę, Miłosza w sobie zabijam, ażeby będąc Miło-

szem, być bardziej Miłoszem” został użyty przez K. A. Jeleńskiego jako motto art. pt. „Jestem Miłoszem, Miłoszem być mogę...” (1983 nr 11/434 s. 137–143), omawiającego książki: [R. Gorczyńska] E. Czarnecka: *Podróżny świata. Rozmowy z Czesławem Miłoszem. Komentarze*, New York 1983 oraz A. Fiut: *Rozmowy z Czesławem Miłoszem*, Kraków 1981.

10. Refleksje na marginesie Straszewicza — nr 7/57–8/58 s. 38–41.

Ciąg dalszy polemiki dot. ogłoszonych fragmentów „Trans-Atlantyku” zob. poz. 1–2 oraz polemiczne nawiązanie do art. Cz. Straszewicza: *Pióra w ukropie, albo strach nami rządzi* zob. poz. 118; art. przedrukowany w wyd. 1 poz. 249 s. 153–156.

1953

11. Fragmenty z dziennika — nr 4/66 s. 43–50.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział I s. 4–20 [ze zmianami]. — Nota streszczająca w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 158. — Inne fragmenty zob. poz. 13–15, 16–24, 26–29, 31, 34–40, 42–43, 45–50, 52–58, 60–62, 74–76, 78–91.

12. Sienkiewicz — nr 6/68 s. 3–11.

Szkic lit. — Nota streszczająca w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 159. — Przedruk zob. poz. 249.

13. Fragmenty z dziennika — nr 9/71 s. 45–57.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział II s. 21–32. — Początek zob. poz. 11. Nawiązanie Cz. Miłosza zob. poz. 120. — LdR. L. Zielińska. 1954 nr 5/79 s. 157–158 [polem. z opiniami nt. Miłosza].

14. Fragmenty z dziennika — nr 11/73 s. 25–36.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział III s. 38–55 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 159.

15. Fragmenty z dziennika — nr 12/74 s. 15–24.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział IV s. 54–69 [ze zmianami; m.in. włączony komentarz o E. M. Cioranie zob. poz. 8]. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 160.

1954

16. Fragmenty z dziennika — nr 1/75–2/76 s. 31–38.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział VI s. 81–92 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Fragment „Mowa wygłoszona do narodu na bankiecie w gościnnym domu pp. X u schyłku A. D. 1953” (s. 37–38) przedrukowano pt. „*Sursum corda*” zob. poz. 104. — Nota streszczająca w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 239.

17. Fragmenty z dziennika — nr 5/79 s. 51–60.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1954 rozdział VIII s. 106–125 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Wzmianka w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 160.

18. Fragmenty z dziennika — nr 6/80 s. 48–56.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1954 rozdział IX s. 124–135. — Początek zob. poz. 11. — Wzmianka w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 159.

19. Fragmenty z dziennika — nr 7/81–8/82 s. 39–48.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1954 rozdział X s. 136–147. — Początek zob. poz. 11. — Wzmianka w jęz. franc. w dziale: *Résumé en langue française*, s. 239.

20. Fragmenty z dziennika — nr 11/85 s. 29–34.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1954 rozdział XI s. 148–161 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. i ang. w działach: *Résumé en langue française*; English synopsis, s. 158, 159.

LdR. Z. Grabowski. 1955 nr 2/88 s. 230 [tu wzmianka nt. reakcji W. Gombrowicza we fragmencie z dziennika na art. K. Zbyszewskiego: Polscy pisarze bez szans. 1954 nr 4/78].

21. Fragmenty z dziennika — nr 12/86 s. 59–69.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1954 rozdział XIII s. 175–186. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. i ang. w działach: *Résumé en langue française*; English synopsis, s. 158, 159.

1955

22. Fragmenty z dziennika — nr 3/89 s. 15–26.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1955 rozdział IV s. 191–205. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. i ang. w działach: *Résumé en langue française*; English synopsis, s. 159.

23. Fragmenty z dziennika — nr 4/90 s. 37–46.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1955 rozdział XV s. 206–217 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. i ang. w działach: *Résumé en langue française*; English synopsis, s. 159, 160.

24. Fragmenty z dziennika — nr 7/93–8/94 s. 43–64.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1955 rozdział XVI–XVII s. 218–248 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11. — Nota streszczająca w jęz. franc. i ang. w działach: *Résumé en langue française*; English synopsis, s. 238, 239.

1956

25. Rozmowa z Gombrowiczem. [Rozmawiał] K. Świeczewski — nr 1/99 s. 41–48.

Wywiad autoryzowany przez W. Gombrowicza. — Przedruk zob. poz. 102.

26. Fragmenty z dziennika — nr 3/101 s. 3–13.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1956 rozdział XVIII s. 251–263. — Początek zob. poz. 11.

27. Fragmenty z dziennika — nr 4/102 s. 43–53.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1956 rozdział XIX s. 264–277. — Początek zob. poz. 11. Cytat z tego fragmentu od słów „...I sen ujawnia cały idiotyzm” do „obszerniejsza od sensu” został użyty przez M. Pankowskiego jako motto rec. pt. „Wolny od łzy” (1957 nr 7/117–8/118 s. 211–213) poświęconej tomowi opowiadań L. Lipskiego pt. „Dzień i Noc”.

28. Fragmenty z dziennika — nr 6/104 s. 58–68.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1956 fragment rozdział XX s. 278–290. — Początek zob. poz. 11.

Cytatu z tego fragmentu od słów „Etyka marksizmu” do (z opuszczeniami) „...pożera mu wątrobę jak Prometeuszowi” użył G. Herling-Grudziński w „Dzienniku pisanym nocą” (1977 nr 3/354 s. 19) przy okazji polemiki z Cz. Miłoszem nt. „Zniewolonego umysłu”.

29. Fragmenty z dziennika — nr 9/107 s. 21–30.

W wyd. 1 [poz. 249] rok 1956 rozdział XXI s. 300–311. — Początek zob. poz. 11.

30. [Odpowiedź na ankietę „Kultury”: Literatura emigracyjna a Kraj] — nr 12/110 s. 51–52.

Gombrowicz napisał m.in.: „[...] nie będę dewaloryzował mojego głosu, uczestnicząc w procedurze, która jakoś rozpuszcza w ilości”, aby jednak ujawnić swój stosunek do tej sprawy cytuje fragmenty „Dziennika”, z których wynika, że poddanie się uchwale Związku Pisarzy na Obczyźnie z 20/21 X 1956, uważałby za ograniczenie swojej wolności.

LdR. Polemika: J. Kowalik. 1957 nr 3/113 s. 152; odpowiedź W. Gombrowicza zob. poz. 33.

1957

31. Fragmenty z dziennika — nr 3/113 s. 43–52.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1957 rozdział II s. 19–30 [z małymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

32. [Protest w sprawie drukowania bez zgody autora fragmentów jego utworów w Kraju] — nr 3/113 s. 158.

W dziale: Listy do Redakcji.

33. [Odpowiedź na polemikę J. Kowalika dot. reakcji Gombrowicza na ankietę „Kultury”: Literatura emigracyjna a Kraj] — nr 5/115 s. 160.

W dziale: Listy do Redakcji. — Odpowiedź J. Kowalika:

LdR. 1957 nr 9/119 s. 154–155. — Por. poz. 30

1958

34. Fragmenty z dziennika — nr 3/125 s. 29–37.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział III s. 33–43. — Początek zob. poz. 11.

35. Fragmenty z dziennika — nr 4/126 s. 24–32.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział IV s. 44–54 [z drobnymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

36. Fragmenty z dziennika — nr 6/128 s. 19–32.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział V s. 55–71. — Początek zob. poz. 11.

37. Fragment z dziennika — nr 7/129/8/130 s. 55–63.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział VI s. 72–81. — Początek zob. poz. 11.

38. Fragment z dziennika — nr 9/131 s. 47–58.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział VII s. 82–95 [ze zmianami] — Początek zob. poz. 11.

39. Fragment z dziennika — nr 10/132 s. 17–25.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział VIII s. 96–106 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

40. Fragment z dziennika — nr 11/133 s. 47–56.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział IX s. 107–118 [z większymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

1959

41. [Odpowiedź na ocenę Z. Grabowskiego pozycji W. Gombrowicza w Kraju i na emigracji oraz na wzmiankę S. Kisielewskiego nt. „Ferdurke”] — nr 3/137 s. 149–151.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Tandil, Argentyna 14 XII 1958. — Polem. z Z. Grabowskim zob. poz. 129, 131, 134, kolejna odpowiedź Gombrowicza zob. poz. 44, 51, 56, 77; tu także komentarz do wzmianki [S. Kisielewskiego] Kisiela w felietonie pt. „Skoki w boki” (*Tygodnik Powszechny* 1958 nr 49) o „Ferdurke” i jej franc. przekładzie, odpowiedź Kisielewskiego zob. poz. 130.

42. Fragmenty z dziennika — nr 4/138 s. 41–52.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1958 rozdział X s. 119–132 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

43. Fragmenty z dziennika — nr 6/140 s. 30–40.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1959 rozdział XI s. 135–147 [z drobnymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

44. [List do Redakcji nt. „wprowadzenia szczypty zdrowej radości” do rubryki] — nr 6/140 s. 156.

Dat.: Buenos Aires, 23 IV 1959. — Tu także ukryty ciąg dalszy polem. z Z. Grabowskim.

45. Fragmenty z dziennika — nr 7/141–8/142 s. 31–40.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1959 rozdział XII s. 148–159 [z drobnymi zmianami]. — Streszczenie w jęz. ang. w dziale: Digest of „Kultura”. 1959 nr 12/146 s. 170. — Początek zob. poz. 11.

46. Fragmenty z dziennika — nr 9/143 s. 27–38.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1959 rozdział XIII s. 160–173 [ze zmianami]. — Streszczenie w jęz. ang. w dziale: Digest of „Kultura”. 1959 nr 12/146 s. 171–172. — Początek zob. poz. 11.

LdR. Polem. z fragmentem nt. londyńskich *Wiadomości*: J. Rostworowski zob. poz. 132; A. Czerniawski. 1959 nr 11/145 s. 159; J. Rostworowski. 1959 nr 12/146 s. 158–159 [polem. z A. Czerniawskim].

1960

47. Fragmenty z dziennika — nr 1/147–2/148 s. 34–43.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1960 rozdział XIV s. 177–188 [z większymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

48. Fragmenty z dziennika — nr 3/149 s. 28–38.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1960 rozdział XV s. 189–201 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

49. Fragmenty z dziennika — nr 4/150 s. 38–44.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1960 rozdział XVI s. 202–210. — Początek zob. poz. 11.

50. Fragment z dziennika — nr 7/153/8–154 s. 3–12.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1960 rozdział XVII s. 211–222 [z większymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

LdR. J. Morelowski. 1961 nr 3/161 s. 169–170 [polem. dot. sądów W. Gombrowicza nt. J. S. Bacha].

51. [Dalszy ciąg polemiki z Z. Grabowskim] — nr 7/153–8/154 s. 230–231.

W dziale: Listy do Redakcji. — Początek zob. poz. 41; odpowiedź na list Z. Grabowskiego zob. poz. 134.

LdR. A. Charmański, J. Rugis. 1960 nr 10/156 s. 157 [w liście krytyka sposobu polemizowania z Z. Grabowskim].

52. Fragment z dziennika — nr 12/158 s. 10–21.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1960 rozdział XVIII s. 223–239 [z większymi zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

1961

53. Fragment z dziennika — nr 4/162 s. 21–30.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1961 rozdział XIX s. 243–252 [ze zmianami]. — Początek zob. poz. 11.

54. Fragment z dziennika — nr 5/163 s. 13–22.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1961 rozdział XX s. 253–264. — Początek zob. poz. 11.

55. Fragment z dziennika — nr 7/165–8/166 s. 29–38.

W wyd. 1 [poz. 251] rok 1961 rozdział XXI s. 265–274 [tu wersja skrócona]. — Początek zob. poz. 11.

56. Fragment z dziennika — nr 11/169 s. 16–26.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1961 rozdział I s. 9–20. — Tu m.in. c.d. z polem. z Z. Grabowskim [początek zob. poz. 41]; odpowiedź Z. Grabowskiego zob. poz. 139. — Początek zob. poz. 11.

1962

57. Fragment z dziennika — nr 1/171–2/172 s. 11–20.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1962 rozdział II s. 23–32. — Początek zob. poz. 11.

58. Fragment z dziennika — nr 6/176 s. 17–25.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1962 rozdział III s. 33–42. — Początek zob. poz. 11.

LdR. A. Wasung. 1962 nr 9/179 s. 159 [prosi o wytłumaczenie, co „prze-czytanie tych ośmiu stron mi dało i dlaczego to jest literaturą”].

59. Kosmos. (Początek powieści będącej w opracowaniu) — nr 7/177–8/178 s. 43–56.

Wyd. całości zob. poz. 253.

60. Fragment z dziennika — nr 10/180 s. 19–30.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1962 rozdział IV s. 43–53. — Początek zob. poz. 11. Odpowiedź Cz. Miłosza na fragment poświęcony jego książce „Człowiek wśród skorpionów” i S. Brzozowskiemu zob. poz. 140.

1962

61. Fragment z dziennika — nr 12/182 s. 60–70.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1962 rozdział V s. 54–64. — Początek zob. poz. 11.

1963

62. Fragment z dziennika — nr 4/186 s. 13–22.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1962 rozdział VI s. 65–71 [tu wersja skrócona]. — Początek zob. poz. 11.

63. Dziennik trans-atlantyczny — nr 7/189–8/190 s. 76–85.

Dot. pobytu na stypendium w Berlinie Zachodnim w 1963/1964; w wydaniach książkowych włączone do „Dziennika 1961–1966”; w wyd. 1 [poz. 254] rok 1963 rozdział VI s. 75–84. Ciąg dalszy zob. poz. 65, 66, 68, 70–73.

64. Tandeta — nr 9/191 s. 3–8.

Art. nt. pogłębiającego się braku wolności słowa za czasów W. Gomułki. — Pod tekstem inf. od Redakcji, że art. równocześnie ukazuje się w zachodnioniemieckim czasopiśmie *Akzente*. — Odbitka zob. poz. 252.

65. Dziennik transatlantyczny — nr 10/192 s. 33–44.

Od tego numeru zmiana pisowni tytułu. — W wyd. 1 [poz. 254] rok 1963 rozdział VIII s. 85–95 [tu został opuszczony fragment dot. przyznania nagrody londyńskich *Wiadomości* za „Dziennik 1957–1961” (poz. 251) zob. poz. 66]. — Początek zob. poz. 63.

66. Dziennik transatlantyczny — nr 11/193 s. 24–32.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1963 rozdział IX s. 96–104 [tu s. 104–106 opuszczony w rozdziale VIII fragment dot. przyznania nagrody londyńskich *Wiadomości* za „Dziennik 1957–1961” (poz. 251)]. — Początek zob. poz. 63.

67. [Oświadczenie w sprawie felietonu B. Witek-Swinarskiej pt. „O dystansie, czyli rozmowa z Mistrzem”] — nr 11/193 s. 153–154.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot. tekstu ogłoszonego w *Życiu Literackim* (Kraków, 1963 nr 38 s. 7), który nie jest wywiadem z nim, lecz opisem prywatnego spotkania, dokonany bez jego wiedzy i zgody; podkreśla, że nigdy nie bagatelizował zbrodni hitlerowskich w Polsce, które potępia „wraz ze wszystkimi uczciwymi ludźmi świata.” — Ciąg dalszy komentarzy do tej sprawy zob. poz. 69.

68. Dziennik transatlantyczny — nr 12/194 s. 18–30.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1963 rozdział X s. 107–116 [tu opuszczone „Post scriptum”, dat. 8 XI 1963, z opisem spotkania z B. Witek-Swinarską i komentarzem do nieprzychylnych dla pisarza głosów w Polsce po opublikowaniu jej felietonu w *Życiu Literackim*, Kraków, por. poz. 67, 72]. — Początek zob. poz. 63.

1964

69. [List dot. felietonu B. Witek-Swinarskiej] — nr 3/197 s. 150–151.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot. felietonu B. Witek-Swinarskiej zob. poz. 67 i komentarza *Życia Literackiego* do listu W. Gombrowicza wysłanego do tygodnika, a opublikowanego z dużym opóźnieniem i opatrzonego przez redakcję zmanipulowanymi cytatami z „Dziennika” (1963 nr 50).

70. Dziennik transatlantyczny — nr 9/203 s. 15–21.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1964 rozdział XI s. 119–125. — Początek zob. poz. 63.

71. Dziennik transatlantyczny — nr 10/204 s. 27–34.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1964 rozdział XII s. 126–133. — Początek zob. poz. 63.

72. Dziennik transatlantyczny — nr 11/205 s. 33–42.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1964 rozdział XIII s. 134–144 [tu na s. 144–147 przedrukowany opuszczony wcześniej fragment „Post scriptum”, zob. poz. 68]. — Początek zob. poz. 63.

1965

73. *Dziennik transatlantycki* — nr 1/207–2/208 s. 3–10.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1965 rozdział XIX s. 151–158 [tu refleksje po opuszczeniu Berlina w maju 1964]. — Początek zob. poz. 63.

74. *Fragment z dziennika* — nr 9/215 s. 53–63.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1965 rozdział XV s. 159–169 [dot. pobytu w Royaumont pod Paryżem od maja 1964]. — Początek zob. poz. 11.

1966

75. *Fragment z dziennika* — nr 4/222 s. 27–36.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1966 rozdział XVI s. 173–183 [pisane w Vence, gdzie pisarz mieszkał od jesieni 1965; m.in. relacja co się z nim „działo w ciągu rocznego prawie milczenia”]. — Początek zob. poz. 11.

76. *Fragment z dziennika* — nr 5/223 s. 25–34.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1966 rozdział XVII s. 129–135 [tom zakończył zapis dat. 3 VII 1966]. — Początek zob. poz. 11.

77. [Polemika z Z. Grabowskim] — nr 6/224 s. 154.

W dziele: Listy do Redakcji. — Dat. 12 V 1966. — Krytyczny komentarz do art. pt. „Kosmiczne Ferdynandurki” *Kontynenty*, Londyn 1966 nr 88, ogłoszonego anonimowo, a przypisywanego przez W. Gombrowicza Z. Grabowskiemu.

78. *Fragment z dziennika* — nr 12/230 s. 7–18.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1966 rozdział XVIII s. 193–204. — Początek zob. poz. 11.

1967

79. *Fragment z dziennika* — nr 4/234 s. 23–32.

W wyd. 1 [poz. 254] rok 1966 rozdział XIX s. 205–214. — Początek zob. poz. 11.

80. *Fragment z dziennika* — nr 10/240 s. 23–32.

Tekst zaczyna zapis z 6 VIII 1967, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział I. — Sprost. błędu drukarskiego przez autora: LdR. nr 11/241 s. 158. — Początek zob. poz. 11.

81. *Fragment z dziennika* — nr 11/241 s. 33–41.

Tekst obejmuje zapisy z 21 VIII–14 IX 1967, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział II. — Początek zob. poz. 11.

82. *Fragment z dziennika* — nr 12/242 s. 3–11.

Tekst obejmuje zapisy z 27 X–1 XI 1967, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział III. — Początek zob. poz. 11.

1968

83. *Fragment z dziennika* — nr 1/243–2/244 s. 15–24.

Tekst obejmuje zapisy z 6 XII–12 XII 1967, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział IV. — Początek zob. poz. 11.

84. *Fragment z dziennika* — nr 3/245 s. 30–40.

Tekst obejmuje zapisy z 10 I–14 I 1968, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział V. — Początek zob. poz. 11.

85. Fragment z dziennika — nr 5/247 s. 5–15.

Tekst obejmuje zapisy z 21 II–25 II 1968, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział VI. — Początek zob. poz. 11.

86. Fragment z dziennika — nr 6/248–7/249 s. 33–42.

Tekst obejmuje zapisy z 29 III–7 IV 1968, w tekście fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział VII. — Początek zob. poz. 11. — Przedr. fragm. zob. poz. 94.

87. Fragment z dziennika — nr 8/250–9/251 s. 13–21.

Podtytuł: VIII. Dziennik. — Tekst obejmuje fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział VIII. — Początek zob. poz. 11.

88. Fragment z dziennika — nr 10/252 s. 56–64.

Podtytuł: IX. Pornografia. — Tekst obejmuje fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział IX. — Początek zob. poz. 11.

89. Fragment z dziennika — nr 11/254 s. 23–29.

Podtytuł: X. Kosmos. — Tekst obejmuje fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział X. — Początek zob. poz. 11.

90. Fragment z dziennika — nr 12/255 s. 35–44.

Podtytuł: XI. Zakończenie. — Tekst obejmuje fragmenty „Rozmów z Dominikiem de Roux”. — W wyd. 1 [poz. 261] rozdział XI. — Początek zob. poz. 11.

1969

91. Fragment z dziennika — nr 7/262–8/263 s. 3–10.

Zapisy niedatowane. — Przedruk w: *Dzieła zebrane*, T. 10, Varia zob. poz. 259 s. 509–516. — Początek zob. poz. 11.

92. Ostatni wywiad — nr 9/264 s. 3–5.

Wg noty redakcyjnej w początku lipca 1969 W. Gombrowicz otrzymał od profesora jednego z amerykańskich uniwersytetów list z pytaniami, na które odpowiedzi w jęz. franc. podyktował R. Gombrowicz [B. L. Knapp, W. Gombrowicz: An Interview. *Drama Review*, Nowy Jork 1969 nr 1], materiał ten został przez nią udostępniony *Kulturze*. — Przedruk w: *Dzieła zebrane*, T. 10, Varia poz. 259 s. 521–523.

1970

93. List do Ferdynurkistów — nr 1/268–2/269 s. 195–197.

Tekst (pierwotnie druk *Nowiny Literackie*, Warszawa 1947 nr 6), jak wyjaśnia nota od Redakcji, przypomniany w związku z ukazaniem się tomu 1 „Dzieł zebranych” zob. poz. 256. — W liście W. Gombrowicz zwracał się do ferdynurkistów, czyli tych, którzy się domagają „od sztuki, aby TWORZYŁA”. — Przedruk w: *Dzieła zebrane*, T. 10, Varia poz. 259 s. 475–477.

94. Fragment z dziennika — nr 3/270 s. 128–129.

Kopia fragmentu maszynopisu dziennika [poz. 86] w związku z zarzutami W. Gombrowicza w liście do J. Iwaszkiewicza o cenzurowaniu tekstu przez Redakcję, komentarze zob. poz. 162, 163, 165, 166, 168, 169.

1971

95. Berliński dnevnik — nr 2 [w jęz. ros.] s. 109–137.

Dziennik z okresu pobytu w Berlinie; w „Dziennik 1957–1961” wyd. 1 poz. 251 rozdział XI–XIII. — Brak informacji o autorze przekładu.

1972

96. „Pisarz i pieniądze” — nr 7/298–8/299 s. 49–53.

Wg noty od Redakcji tekst został podyktowany przez pisarza 29 VII 1969, a ukazał się po angielsku [pt. „The writer and money”] w *Times Literary Supplement* 1969 nr 3526: 25 IX. — Przedruk w: *Dzieła zebrane*. T. 10. Varia poz. 259 s. 523–528.

1973

97. *Byłem pierwszym strukturalistą*. (Tłum. z franc. [W. Skalmowski] M. Broński) — nr 7/310–8/311 s. 165–171.

W dziale: *Kronika kulturalna*. — Pierwodruk: *J'étais structuraliste avant tout le monde. La Quinzaine Littéraire*, Paryż 1967 nr z 1 V. — Przedruk w: *Dzieła zebrane*. T. 10. Varia 259 s. 528–534.

1975

98. *Historia (Operetka). Fragmenty*. [Do druku przygotował K. A. Jeleński] — nr 10/337 s. 28–55.

Pierwodruk utworu odnalezionego w archiwum pisarza. — Wstęp K. A. Jeleńskiego: *Od bosości do nagości. (O nieznannej sztuce Witolda Gombrowicza)* zob. poz. 196.

1976

99. *Dwugłos sprzed ćwierć wieku. (Gombrowicz i Miłosz o poezji)*: [K. A. Jeleński] Od Redakcji; W. Gombrowicz: *Przeciw poetom*;

Cz. Miłosz: *List do Gombrowicza*; W. Gombrowicz: „*Przekłęte zdrobienie znowu dało mi się we znaki*”. (*Obrońcom poetów w odpowiedzi*) — nr 7/346–8/347 s. 3–25.

Przedruk wypowiedzi W. Gombrowicza i Cz. Miłosza zob. poz. 4, 9, 114. — Autorstwo wstępu od Redakcji ustalone na podstawie korespondencji: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: *Listy 1950–1987*. Warszawa 1995 s. 419.

1977

100. *Wspomnienia polskie (1)* — nr 1/352–2/353 s. 13–29.

W nocie, s. 13–14, informacje, że odnaleziono maszynopis pogadek pisanych w 1959–1961 dla Radia Wolna Europa (które ich nie wyemitowało); także zapowiedź ogłoszenia całości w t. 11 „*Dzieł zebranych*” zob. poz. 262 s. 25–40). — Ciąg dalszy zob. poz. 101.

101. *Wspomnienia polskie (2)* — nr 3/354 s. 3–17.

Początek zob. poz. 100. — Przedruk t. 11 „*Dzieł zebranych*” zob. poz. 262 s. 40–55.

102. *Rozmowa z Gombrowiczem*. [Rozmawiał] K. Świeczewski [właśc. Świeczewski] — nr 7/358–8/359 s. 59–70.

Pierwodruk zob. poz. 25. — Pod tekstem zapowiedź Redakcji, że wywiad zostanie ogłoszony w t. 10 „*Dzieł zebranych*” [poz. 259], co nie nastąpiło.

103. *Gęba i twarz* — nr 9/360 s. 12–19.

Esej przeznaczony dla Radia Wolna Europa (niewyemitowany), a skierowany do czytelników w Kraju, którym opowiada o sobie i swojej twórczości, głównie „*Trans-Atlantyku*” [zob. poz. 247]. — Przedruk zob. poz. 262. Nawiązanie G. Herlinga-Grudzińskiego zob. poz. 206.

104. *Sursum corda* — nr 10/361 s. 3–4.

Fragment z „Dziennika”, gdzie został ogłoszony jako „Mowa do narodu wygłoszona na bankiecie w gościnnym domu pp. X. u schyłku A. D. 1953” zob. poz. 16.

1982

105. [Fragment dziennika dot. K. A. Jeleńskiego]. W: G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą* — nr 10/421 s. 24.

Tu pod datą 14 VIII, s. 24–26 cytowany jest w całości przekład fragmentu „Dziennika” o K. A. Jeleńskim dopisany przez W. Gombrowicza 25 VI 1963 specjalnie do wydania francuskiego „Dziennika” (*Journal* 1953–1956. [Przeł.] A. Kosko. Paris 1964), wyjaśnienia nt. okoliczności powstania tekstu zob. poz. 108. — Przedruk zob. 108 oraz poz. 251, *Dzieła zebrane*, t. 7 jako część rozdziału XXI s. 323–324.

1985

106. *Moji sąsiedzi na mapie literatury*. Przedstawił i z niem. tłum. K. A. Jeleński — nr 5/452 s. 137–139.

K. A. Jeleński w swoim wstępie, s. 137–138, wyjaśnia, że tekst jest odpowiedzią na ankietę dziennika *Tagesblatt*, ogłoszoną w nr z 25 XII 1960, a skierowaną do wybitnych pisarzy ze Wschodu i Zachodu, z pytaniem o pięć książek, które wywarły na nich największe wrażenie. W. Gombrowicz wymienił: F. Dostojewski: *Bracia Karamazow*, F. Nietzsche: *Radosna wiedza*, T. Mann: *Czarodziejska góra*, A. Jarry: *Król Ubu*, A. Gide: *Le journal*.

1986

107. *Ciemne fluidy ręcznika i prawda charakteru*. (Nieznane zakończenie „Opętanych”) — nr 12/471 s. 27–35.

Trzy końcowe odcinki powieści, których pierwodruk w dzienniku *Dobry Wieczór* — *Kurier Czerwony* 1939 nr z 1–3 IX, został odnaleziony przez L. B. Grzeniewskiego i przedrukowany w *Argumentach*, Warszawa 1986 nr 41. Poprzedzone zostały notą wyjaśniającą od Redakcji, m.in. nt. copyright.

1987

108. [Fragment dziennika dot. K. A. Jeleńskiego] — nr 7/478–8/489 s. 3–4.

Przekład fragmentu o K. A. Jeleńskim dopisany przez W. Gombrowicza 25 VI 1963 specjalnie do wydania francuskiego „Dziennika” (*Journal* 1953–1956. [Przeł.] A. Kosko. Paris 1964) i umieszczony jako zapis pod koniec 1956 r. Wydrukowany został w numerze częściowo poświęconym pamięci K. A. Jeleńskiego, zmarłego 4 V 1987, przed tekstem wywiadu R. Gombrowicz z K. A. Jeleńskim pt. „Jak żołnierze w okopach...” zob. poz. 221. — Pierwodruk zob. poz. 105.

1992

109. *Nieznany fragment z „Dziennika”* — nr 6/537 s. 97–107.

W dziale: *Kronika kulturalna*. — Fragment z 1956 odnaleziony w archiwum redakcji „Kultury”, niedrukowany w piśmie i w związku z tym niewiączony przez W. Gombrowicza do „Dziennika 1953–1956” (zob. poz. 249).

110. O Cioranie — nr 1/580-2/581 s. 166-170.

W dziale: Kronika kulturalna. — Pierwodruk zob. poz. 8, przedruk ze zmianami w wyd. 1 [poz. 249] rok 1953 rozdział IV s 55-59; tu wersja z „Dziennika 1953-1956”, tekst zamieszczony w związku ze śmiercią E. M. Ciorana.

Opracowania

111. J. Wittlin: *Apologia Gombrowicza*. — 1951 nr 7/45-8/46 s. 52-60.

Szkic dot. ogłoszonych fragmentów „Trans-Atlantyku” zob. poz. 1-2. — Przedruk zob. poz. 264. — Streszczenie w języku francuskim w dziale *Résumé en langue française* s. 239.

112. W.A.Z.: *Francuski Gombrowicz?* — 1951 nr 7/45-8/46 s. 220-223.

Rec.: A. Mandel: *Les temps incertains*. Roman. Paris 1950.

113. Witold Gombrowicz. — 1951 nr 10/48 s. 2.

W dziale: Noty biograficzne autorów.

114. Cz. Miłosz: *List do Gombrowicza*. — 1951 nr 11/49 s. 119-124.

Polemika ze szkicem „Przeciwko poetom” zob. poz. 4. — Streszczenie w języku francuskim w dziale *Résumé en langue française* s. 160

115. J. Łobodowski: *Tym razem w obronie poetów*. — 1951 nr 12/50 s. 111-119.

Polemika ze szkicem „Przeciw poetom” zob. poz. 4.

116. W. Tarnawski: *Jeszcze w obronie poetów*. — 1952 nr 1/51 s. 114-117.

W dziale: Kronika kulturalna. — Polemika ze szkicem „Przeciw poetom” zob. poz. 4.

117. N. Zarembina: *Jeszcze w obronie poetów*. — 1952 nr 1/51 s. 117-120.

W dziale: Kronika kulturalna. — Polemika ze szkicem „Przeciw poetom” zob. poz. 4.

118. Cz. Straszewicz: *Pióra w ukropie, albo strach nami rządzi*. — 1952 nr 2/52 s. 3–11.

Tu m.in. fragment o W. Gombrowiczu, s. 4–5; całość napisana jako pastisz stylu Gombrowicza. — Komentarz autora do tego fragmentu zob. poz. 124. — Komentarz W. Gombrowicza zob. poz. 10.

119. Cz. Miłosz: *Notatki z lektury*. — 1953 nr 4/66 s. 54–56.

Część pt. „Ładne kpiny” dot.: W. Gombrowicz: *Trans-Atlantyk*; Ślub zob. poz. 247, 248. — Streszczenie w języku francuskim w dziale *Résumé en langue française* s. 158–159.

120. Cz. Miłosz: *Gombrowiczowi*. — 1953 nr 10/72 s. 11–14.

Nawiązanie do „Fragmentów dziennika” [zob. poz. 13], dotyczących poety.

121. [K. A. Jeleński] (j): [Wzmianka o zamieszczeniu w październikowym numerze *Preuves* rec. F. Bondy’ego dot. „Ferdydurke”]. — 1953 nr 12/74 s. 152.

W dziale: Przegląd miesięczników.

122. [K. A. Jeleński] (j): [Wzmianka o zamieszczeniu w numerze *Preuves* z grudnia 1953 fragmentów utworów Gombrowicza]. — 1954 nr 1/75–2/76 s. 200.

W dziale: Przegląd miesięczników. — W *Preuves* ogłoszono fragmenty „Ferdydurke” i „Trans-Atlantyku” ze wstępem K. A. Jeleńskiego i reprodukcją portretu W. Gombrowicza autorstwa Z. Grocholskiego.

123. K. A. Jeleński: *Gombrowicz i robaczek Kozłowski*. — 1954 nr 6/80 s. 11–113.

W dziale: Kronika kulturalna. — Obrona Gombrowicza po napaści na niego W. Kozłowskiego w argentyńskim piśmie „Głos Polski” (Buenos Aires, 1954 nr 2399, 2400) z powodu jego opinii nt. Polonii we „Fragmentach z dziennika” zob. poz. 16 i „Trans-Atlantyku” zob. poz. 1, 2.

LdR. W. Ostrowski. — 1954 nr 7/81–8/82 s. 227–228; J. Włodarkiewicz. — 1954 nr 10/84 s. 154–155 [głos przyłączający się do obrony Gombrowicza]; I. Gębska. — 1954 nr 10/84 s. 155–156 [polem. z K. A. Jeleńskim].

124. Cz. Straszewicz: [Komentarz do opinii nt. W. Gombrowicza w jego art. pt. „Pióra w ukropie, albo strach nami rządzi”]. — 1954 nr 7/81–8/82 s. 228.

W dziale: Listy do Redakcji. — Cz. Straszewicz wyjaśnia, że jego art. [zob. poz. 118] został źle zrozumiany jako atak na W. Gombrowicza.

125. [J. Łobodowski:] *W. Gombrowicz: Fragmenty z dziennika*. W: J. Łobodowski, R. Krzyczkowski, K. A. Jeleński i inni: *Nasza stała lektura*. Pastiche „Kultury”, — 1955 nr 3/89 s. 63–65.

Pastisz *Fragmentów z dziennika* Gombrowicza. Autor pastiszu podany w nocie od Redakcji. — Autorstwo bloku pastiszów współpracowników Kultury wg Spisu rzeczy numeru.

126. K. A. Jeleński: *Bohaterskie niebohaterstwo Gombrowicza*. — 1957 nr 9/119 s. 31–42.

Motto: „Wiedźcie, że o mnie nie wolno mówić w sposób nudny, zwykły, pospolity. Zabraniam tego stanowczo. Domagam się o sobie — słowa odświętnego” [Dziennik 1953–1956 poz. 249 s. 111]. — Przedr. zob. poz. 267.

LdR. S. Wąsowski. — 1957 nr 11/121 s. 157 [polem. ze zdaniem Jeleńskiego nt. stosunku Gombrowicza do katolicyzmu].

127. Cz. Miłosz: *Zderzenia literackie*. — 1957 nr 10/120 s. 103–110.

W dziale: Kronika kulturalna. — Tu podrozdział pt. „O Gombrowicza [!]”, s. 108–110 [dot.: Dziennika; także nawiązania do K. A. Jeleńskiego poz. 126].

128. S. Wąsowski: [Polemika z W. Gombrowiczem na temat stosunku katolicyzmu do zwierząt]. — 1958 nr 7/129–8/130 s. 231–232.

W dziale: Listy do Redakcji.

129. Z. Grabowski: [Ocena pozycji W. Gombrowicza w Kraju i za granicą]. — 1958 nr 12/134 s. 156–158.

W dziale: Listy do Redakcji. — Polemika z opinią cytowaną przez [J. Mieroszewskiego] Londyńczyka (Kronika angielska. — 1958 nr 10/132 s. 92), iż

Gombrowicz jest najciekawszym prozaikiem polskim. — Odpowiedź W. Gombrowicza zob. poz. 41, 51; ciąg dalszy polemiki zob. poz. 131, 134, 139.

130. S. Kisielewski: [List do Redakcji dot. m.in. W. Gombrowicza]. — 1959 nr 4/138 s. 157–158.

Odpowiedź na wzmiankę polemiczną Gombrowicza w Liście do Redakcji zob. poz. 41 z pretensją o sposób, w jaki [S. Kisielewski] Kisiel w felietonie pt. „Skoki w boki” (*Tygodnik Powszechny* 1958 nr 49) wspominał o „Ferdydurke” i jej franc. przekładzie.

131. Z. Grabowski: [Ciąg dalszy polemiki z Gombrowiczem]. — 1959 nr 5/139 s. 154–156.

W dziale: Listy do Redakcji. — Początek zob. poz. 129.

132. J. Rostworowski: [Stosunek W. Gombrowicza do londyńskich *Wiadomości*]. — 1959 nr 10/144 s. 152–154.

W dziale: Listy do Redakcji. — Polem. z poglądem na temat londyńskiego tygodnika *Wiadomości*, wyrażonym przez Gombrowicza we „Fragmentach z dziennika” zob. poz. 46.

133. [J. Mieroszewski] *Londyńczyk: Kronika angielska*. — 1959 nr 11/145 s. 101–105.

M.in. podrozdział pt. „Gombrowicz — Sławoj-Składkowski”, s. 102–103; komentarz związany z otrzymaniem przez W. Gombrowicza i F. Sławoja-Składkowskiego w plebiscycie czytelników londyńskich *Wiadomości* (1959 nr 41), mających wybrać 15 członków emigracyjnej Akademii Literatury Polskiej, gdyby taka powstała, identycznej ilości głosów (569, co dawało ex aequo 26 miejsce).

134. Z. Grabowski: [Ciąg dalszy polemiki z Gombrowiczem]. — 1960 nr 5/151 s. 152–153.

W dziale: Listy do Redakcji. — Początek zob. poz. 129. — Odpowiedź W. Gombrowicza zob. poz. 51.

135. [K. A. Jeleński:] *Nagroda literacka „Kultury” za rok 1960*. — 1961 nr 5/163 s. 110–111.

Autorstwo ustalone na podstawie korespondencji: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987. Warszawa 1995 s. 320. — W dziale: Kronika kulturalna. — Nagroda przyznana W. Gombrowiczowi za „Pornografię” zob. poz. 250.

136. B. Toporska: „*Pornografia*”. — 1961 nr 5/163 s. 111–116.

W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. powieści zob. poz. 250.

137. [J. Mieroszewski] *Londyńczyk: Kronika angielska*. — 1961 nr 6/164 s. 79–84.

M.in. podrozdział pt. „Ferdydurkeiada”, s. 79–82, dotyczący „Ferdydurke” W. Gombrowicza.

138. [K. A. Jeleński:] *Wokół „Pornografii” Gombrowicza*. — 1961 nr 7/165–8/166 s. 193–194.

Autorstwo ustalone na podstawie korespondencji: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987. Warszawa 1995 s. 323. — W dziale: Kronika kulturalna. — Informacje o negatywnych głosach czytelników w związku z przyznaniem powieści [poz. 250] nagrody *Kultury* oraz o entuzjastycznych głosach w prasie niem. nt. „Ferdydurke” ([Przeł.] W. Tiel. Pfullingen 1960).

139. Z. Grabowski: [Ciąg dalszy polemiki z Gombrowiczem]. — 1961 nr 12/170 s. 158.

W dziale: Listy do Redakcji. — Odpowiedź na „Fragment dziennika” zob. poz. 56. — Początek polemiki zob. poz. 129.

140. Cz. Miłosz: *Uwagi do uwag Gombrowicza*. — 1962 nr 12/182 s. 122–125.

Motto: „Sukieneczka wachu wachu / Czy nie czujesz panna strachu” (Ballada gminna z okolic Kiejdan). — Polemika ze wzmiankami na temat „Człowieka wśród skorpionów” i S. Brzozowskiego we „Fragmentie z dziennika” zob. poz. 60.

141. S. Borowski: [Dot. sądów muzycznych W. Gombrowicza we „Fragmentach dziennika” z 1960]. — 1963 nr 4/186 s. 153–154.

W dziale: Listy do Redakcji.

142. [M. Danilewiczowa] m.l.d.: W oczach Londynu. — 1963 nr 5/187 s. 140–141.

W dziale: Kronika kulturalna. — Satyryczny obraz posiedzenia jury nagrody londyńskich „Wiadomości”, ufundowanej przez A. Herberta, które przyznało ją w końcu „Dziennikowi 1957–1961” W. Gombrowicza zob. poz. 251.

143. K. A. Jeleński: Pokajanie Picassa i zdrada Gombrowicza. — 1963 nr 10/192 s. 3–9.

W części art. dot. W. Gombrowicza polemizuje z ze zdaniem wyrażonym przez S. Zielińskiego (Gombrowicz w Jordanie. *Kultura*, Warszawa 1963 nr 11 s. 1), że przyjęcie przez pisarza rocznego stypendium Fundacji Forda w Berlinie Zachodnim to zdrada narodowa.

144. [J. Mieroszewski] Londyńczyk: Kronika angielska. — 1963 nr 10/192 s. 62–70.

M.in. podrozdział pt. „Renesans w pełni”, s. 66–68; polem. z art. S. Zielińskiego: Gombrowicz w Jordanie. *Kultura*, Warszawa 1963 nr 11 s. 1.

145. Omówienie Ankiety „Kultury”. — 1963 nr 10/192 s. 105.

Ankieta ogłoszona 1962 nr 3/173 s. 114; udział wzięło 221 osób; wśród najpopularniejszych autorów *Kultury* W. Gombrowicz zajął 6 miejsce (46 głosów); wyprzedzili go w tym rankingu: J. Mieroszewski, [J. Stempowski] P. Hostowiec, Cz. Miłosz, T. Nowakowski, J. Czapski.

146. E. Żółtowska: Polonica w Ameryce Południowej. — 1963 nr 10/192 s. 122–135.

W dziale: Kronika kulturalna. Na s. 126–127 inf. o W. Gombrowiczu w Argentynie.

147. [J. Mieroszewski] Londyńczyk: Kronika angielska. — 1963 nr 12/194 s. 72–78.

M.in. podrozdział pt. „Gombrowicz w Berlinie”, s. 75–77; dot. negatywnych głosów w Polsce na temat pobytu W. Gombrowicza na stypendium Fundacji Forda w Berlinie Zachodnim.

148. Witold Gombrowicz. — 1965 nr 6/212 s. 141.

W dziale: Komunikaty. — Inf., że jury Międzynarodowej Nagrody Literackiej (Prix International de Literature), obradujące po raz 5. w St. Raphaël, brało pod uwagę kandydaturę „Pornografii” W. Gombrowicza [poz. 250], która ostatecznie w głosowaniu zajęła drugie miejsce, główną nagrodę otrzymał S. Bellow za powieść „Herzog”.

149. [J. Mieroszewski] Londyńczyk: Kronika angielska. — 1967 nr 6/236 s. 71–78.

W dziale: Archiwum polityczne. — M.in. podrozdział pt. „Laureat Gombrowicz”, s. 78; tu inf., że otrzymał nagrodę Prix International de Literature za powieść pt. „Kosmos” zob. poz. 253.

150. [J. Mieroszewski] Londyńczyk: Kronika angielska. — 1967 nr 7/237–8/238 s. 129–135.

W dziale: Archiwum polityczne. — M.in. podrozdział pt. „Gombrowicz na wielkim świecie”, s. 135. — Uwagi na marginesie rec. H. Junkera z amerykańskich wydań „Ferdydurke” i „Pornografii” w *Newsweeku* (1967 nr z 29 V).

151. A. Nakov: O „Dzienniku” bez namaszczenia. — 1968 nr 6/248–7/249 s. 177–182.

Motto: Défendre Wagner par ce que Saint-Saëns l'attaque est trop simple. Il faut crier: / «A bas Wagner» avec Saint-Saëns. C'est / la véritable bravoure” (J. Cocteau).

152. K. A. Jeleński: [Apel o nadsyłanie materiałów o W. Gombrowiczu do numeru specjalnego *Les Cahiers de l'Herne*]. — 1968 nr 8/250–9/251 s. 238–239.

W dziale: Listy do Redakcji. — W związku z podjęciem się zadania zredagowania numeru poświęconego Gombrowiczowi. — Praca ukazała się w 1970 pt.: Gombrowicz. [Oprac.:] K. A. Jeleński, D. de Roux, Paris, *L'Herne*, Serie Slave, 14.

153. Wydarzenia miesiąca. — 1969 nr 5/260 s. 151.

Nota nt. wyemitowania przez radio BBC 24 III 1969 „Ślubu” w przekładzie ang.

154. Wydarzenia miesiąca. — 1969 nr 7/262–8/263 s. 229.

Nota nt. opublikowania krótkiego wywiadu z W. Gombrowiczem na łamach londyńskiego *Timesa* 1969 nr z 9 VI.

155. Cz. Miłosz: Podzwonne. — 1969 nr 9/264 s. 6–11.

Na śmierć W. Gombrowicza. — Przedruk zob. poz. 269.

156. S. Mrozek: Gombrowicz. Śmierć. — 1969 nr 9/264 s. 12–14.

Art. w związku ze śmiercią W. Gombrowicza.

157. K. A. Jeleński: Dramat i anty-dramat. — 1969 nr 9/264 s. 15–18.

Motto: „W moim życiu i dziele dramat, / i anty-dramat splatają się nierozdzielnie” (W. Gombrowicz: Testament [D. de Roux: Rozmowy z Gombrowiczem zob. poz. 261]). — Art. w związku ze śmiercią W. Gombrowicza. — Przedr. zob. poz. 267.

158. Subskrypcja na „Dzieła zebrane” Witolda Gombrowicza. — 1969 nr 9/264 s. 19–20.

Opis zamierzonego wydania „Dzieł zebranych” w 12 tomach w ciągu trzech lat [zob. poz. 260]; prośba o nadsyłanie przez czytelników listów od pisarza do ostatniego tomu dzieł. — W następnych numerach powtarzano ogłoszenie o subskrypcji.

159. Wydarzenia miesiąca. — 1969 nr 9/264 s. 153.

Nota nt. śmierci W. Gombrowicza 24 VII 1969 w Vence (Francja).

160. Z. Marek: [Uwagi o pisarstwie W. Gombrowicza]. — 1969 nr 10/265 s. 158–159.

W dziale: Listy do Redakcji.

161. Z. Fonberg: [Uwagi o pisarstwie W. Gombrowicza]. — 1969 nr 12/267 s. 145.

W dziale: Listy do Redakcji.

162. R. Gombrowicz: [List do redakcji miesięcznika *Twórczość*]. — 1970 nr 3/270 s. 127.

W dziale: Kronika kulturalna: W liście dat. 2 II 1970 protestuje przeciwko ogłoszeniu w piśmie *Twórczość* (1969 nr 12) bez jej zgody listów W. Gombrowicza do J. Iwaszkiewicza. Do listu dołączony fragment z dziennika, zob. poz. 94.

163. [J. Giedroyc] Redakcja: *Grandeurs et misères*. — 1970 nr 3/270 s. 127–129.

W dziale: Kronika kulturalna. — Wyjaśnienie w związku z opublikowaniem w miesięczniku *Twórczość* (1969 nr 12) listu Gombrowicza do J. Iwaszkiewicza (dat. 17 VII 1968), w którym zarzucał redakcji *Kultury*, że ocenzurowała wzmiankę o L. Tyrmandzie we „Fragmencie z dziennika” [zob. poz. 86]; w tekście zamieszczono fotokopię maszynopisu, dowodzącą, że nie było tam wzmianki o Tyrmandzie (zob. poz. 94). Por. dalsze wypowiedzi na ten temat poz. 165, 166, 168, 169.

164. Wydarzenia miesiąca. — 1970 nr 3/270 s. 147.

Nota nt. wystawienia z powodzeniem „Operetki” [poz. 255] w Théâtre Populaire w Paryżu.

165. [J. Mieroszewski] **Londyńczyk: Kronika angielska.** — 1970 nr 5/272 s. 79–89.

W dziale: Archiwum polityczne. — M.in. podrozdział pt. „Gombrowicz”; tu polem. z insynuacją w londyńskim *Dzienniku Polskim i Dzienniku Żołnierza* (1970 nr z 3 IV) na podstawie ogłoszonych w miesięczniku *Twórczość* listów Gombrowicza do J. Iwaszkiewicza, iż nadsyłał on raporty o emigracji do władz PRL. Por. poz. 163, 166, 168, 169.

166. K. A. Jeleński: **Czy „inny” Gombrowicz.** — 1970 nr 5/272 s. 144–149.

W dziale: Kronika kulturalna. — Motto: „Nie, nie brak moralności mojej sztuce. Ale to może nie ja jestem moralny, to moje utwory” (W. Gombrowicz: Testament [D. de Roux: Rozmowy z Gombrowiczem]). — Polem. z wypowiedzią W. Wohnouta na łamach londyńskiego *Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza* (Farsa — nie dramat, 1970 nr 67), który twierdził, że opublikowane w krajowym miesięczniku *Twórczość* (1969 nr 12) listy W. Gombrowicza do J. Iwaszkiewicza kompromitują go jako pisarza i człowieka; wg Jeleńskiego trzeba zrozumieć, że „jedyna moralność” Gombrowicza to „bezkompromisowy stosunek do swojej autonomii twórczej” i że starał się on zdobyć warunki materialne umożliwiające pisanie. — Sprost. zob. poz. 169. — Por. poz. 163, 165, 168.

167. Cz. Miłosz: **Kim jest Gombrowicz?** 1970 nr 7/274–8/275 s. 41–56.

Studium o życiu i twórczości pisarza. — Przedr. zob. poz. 266.

168. [J. Giedroyc] **Redaktor: Listy W. Gombrowicza.** — 1970 nr 7/274–8/275 s. 56.

Dodatkowe wyjaśnienia związane z oskarżeniem w liście do J. Iwaszkiewicza Redakcji *Kultury* o cenzurowanie „Fragmentu z dziennika” [por. poz. 86, 94]; z odnalezionych listów pisarza do Redakcji wynika, iż wysłał on dodatkową korektę z poprawkami, która nie doszła na czas i nie została uwzględniona, maszynopis ten nie zachował się. — Por. poz. 163, 165, 166.

169. K. A. Jeleński: [List do Redakcji dot. W. Gombrowicza]. — 1970 nr 9/276 s. 155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Sprost. do art. zob. poz. 166; uwagi nt. nieporozumienia między Gombrowiczem a Redakcją *Kultury* zostały

sformułowane przed opublikowaniem nowych wyjaśnień Redaktora na ten temat zob. poz. 168.

170. R. Gombrowicz: [List do J. Iwaszkiewicza]. — 1970 nr 10/277 s. 154.

W dziale: Listy do Redakcji. — Komentarz do wstępu J. Iwaszkiewicza pt. „Jeszcze Gombrowicz” (*Twórczość* 1970 nr 7/8), poprzedzającego druk trzech dalszych listów od pisarza.

171. M. Danilewiczowa: **Scando-Slavica.** — 1972 nr 4/295 s. 139–142.

Omów. t. XVII pisma; m.in. rozprawy P. Hultberga pt. „The reception of Gombrowicz first work” nt. recepcji „Pamiętnika z okresu dojrzewania”.

172. [B. Osadczuk] **Berlińczyk: Dwa razy „Operetka” Gombrowicza.** — 1972 nr 4/295 s. 142–143.

Omów. głosów prasy niem. nt. wystawień w belgradzkim Teatrze „Atelje 212” (występ na festiwalu w Berlinie Zachodnim) i Teatrze im. Schillera z Berlina Zachodniego.

173. **Wydarzenia miesiąca.** — 1972 nr 4/295 s. 157.

Nota inf. nt. premiery „Yvonne” 24 II 1972 w Teatrze Miejskim w Boras w Szwecji.

174. G. Herling-Grudziński: **Dziennik pisany nocą.** — 1972 nr 7/298–8/299 s. 35–48.

W zapisie dat. Neapol, 9 II, s. 39–41 rozważania nt. stosunku W. Gombrowicza do „Zbrodni i kary” F. Dostojewskiego. — Zob. też poz. 175.

175. G. Herling-Grudziński: **Dziennik pisany nocą.** — 1972 nr 10/301 s. 34–48.

W zapisie dat. 24 VII powrót do tematu por. poz. 174.

176. Wydarzenia miesiąca. — 1972 nr 10/301 s. 152.

Nota inf. nt. premiery 4 VIII 1972 „Iwony księżniczki Burgunda” w teatrze San Martin w Buenos Aires.

177. Emigracyjne nagrody pisarskie. — 1973 nr 1/304–2/305 s. 178–186.

Wykaz nagród; na s. 180 inf. o nagrodach dla W. Gombrowicza: *Kultury* za „Pornografię” (1960), londyńskich *Wiadomości* za „Dziennik 1957–1961” (1962), Fundacji A. Jurzykowskiego w Nowym Jorku (1966).

178. R. Gombrowicz: [Tekst listu do redakcji tygodnika *Literatura* w sprawie praw autorskich do twórczości W. Gombrowicza]. — 1973 nr — 1[3]/306 s. 149.

W dziale: Listy do Redakcji. — List w jęz. franc. w związku z art. J. Iwaszkiewicza: Royaumont. *Literatura* 1972 nr 39; redakcja *Literatury* listu R. Gombrowicz nie zamieściła. — W przypisie przekład pol. listu.

179. Wydarzenia miesiąca. — 1973 nr 7/310–8/311 s. 230.

Nota inf. o premierze „Operetki” [poz. 255] 15 V 1973 w kopenhaskim Det Kongelige Teater.

180. A. Bromberg: Na bezdrożach prawa. — 1973 nr 11/314 s. 107–112.

W dziale: Sprawy (nie tylko) wydawnicze. — Dot. m.in. rzekomego wywiadu z W. Gombrowiczem: Gombrowicz podsłuchany. [Rozmawiał M. Szybist] M. de Quebrado. [Tum. i wybór] M. Szybist. *Miesięcznik Literacki*, Warszawa 1973 nr 5–10. Por. poz. 181.

181. J. Giedroyc: List „Kultury” do literatów w Kraju. — 1973 nr 12/315 s. 75–76.

List wysłany 9 XI 1973, skierowany do zarządów ZLP i Polskiego PEN Clubu, dot. rzekomego wywiadu z W. Gombrowiczem [zob. poz. 180] określonego jako „piracka mistyfikacja”, dokonana „za pomocą buszujących po trzech tomach «Dziennika» i pióra”.

182. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1974 nr 3/318 s. 29–39.

Tu m.in. na s. 34–36 polem. z [K.T. Toeplitzem] KTT (Blokada, czyli nic albo nic. *Kultura*, Warszawa 1973 nr 51/52) nt. rozumienia w PRL praw autorskich do „Dziennika” W. Gombrowicza. Por. poz. 183, 184.

183. R. Gombrowicz: Ofelio, idź do klasztoru. (Przeł. z franc. [W. Skalmowski] M. Broński). — 1974 nr 3/318 s. 122–127.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dat.: Milano, 25 I 1974. — Dot. sprawy wydawania dzieł W. Gombrowicza w Kraju. Polemika z felietonami [K.T. Toeplitza] KTT (Szlachetność plotki. *Kultura*, Warszawa 1963 nr 28/29; Blokada, czyli nic albo nic. *Kultura*, Warszawa 1973 nr 51/52) nt. warunków wydania zgody na publikację dzieł W. Gombrowicza. — Por. poz. 182, 184.

184. A. Bromberg: [List do redakcji warszawskiego tygodnika *Kultura*]. — 1974 nr 3/318 s. 154–155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Polem. ze zdaniem [K.T. Toeplitza] KTT (Blokada, czyli nic albo nic. *Kultura*, Warszawa 1973 nr 51/52) nt. powodu braku zgody R. Gombrowicz i J. Giedroycia na wydanie krajowe „Dzieł” W. Gombrowicza. Por. poz. 182, 183.

185. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1974 nr 5/320 s. 21–35.

W zapisie dat. 5 IV, s. 35 uwagi nt., „Opętanych” W. Gombrowicza.

186. Wydarzenia miesiąca. — 1974 nr 5/320 s. 145.

Nota inf. o premierze „Ślubu” [poz. 248] w Teatrze Dramatycznym w Warszawie.

187. J. Belman: [List dot. praktyk cenzury krajowej wobec pism W. Gombrowicza]. — 1974 nr 5/320 s. 151.

W dziale: Listy do Redakcji.

188. Wydarzenia miesiąca. — 1974 nr 6/321 s. 149.

Nota inf. o premierze 27 III 1974 „Iwony, księżniczki Burgunda” w Nationaltheatret w Oslo.

189. WIDZ: „Ślub” w Warszawie. — 1974 nr 7/322–8/323 s. 201–204.

Art. dot. wystawienia w Warszawie w Teatrze Dramatycznym w 1974; także wzmianka o wystawieniu „Ślubu” [poz. 248] przez grupę studentów PWST w Warszawie pod kierunkiem K. Zaleskiego. Por. poz. 191.

190. Wydarzenia miesiąca. — 1974 nr 12/327 s. 141.

Nota inf. o ukazaniu się książki: T. Kępiński: Witold Gombrowicz i świat jego młodości. Kraków 1974.

191. Wydarzenia miesiąca. — 1974 nr 12/327 s. 141.

Nota inf. o prezentacji na festiwalu szkół artystycznych „Ślubu” [poz. 248] w klubie studentów Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, przygotowanego przez grupę studentów PWST w Warszawie. Zob. też poz. 189.

192. Wydarzenia miesiąca. — 1975 nr 3/330 s. 138.

Nota inf. o wystawieniu „Operetki” [poz. 255] w Łodzi.

193. M. Danilewicz Zielińska: Krajowe nowości wydawnicze. — 1975 nr 4/331 s. 130–139.

W dziale: Książki. Tu m.in. na s. 136–139 omów.: T. Kępiński: Witold Gombrowicz i świat jego młodości. Kraków 1974.

194. M. Danilewicz Zielińska: 30-tolecie [!] literatury polskiej na obczyźnie. — 1975 nr 6/333 s. 110–113.

W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wyników ankiety Radia Wolna Europa na temat najpopularniejszych książek i pisarzy emigracyjnych; na drugim miejscu znalazł się „Trans-Atlantyk” [poz. 247] i Gombrowicz jako pisarz.

195. A. J. Chilecki: Kronika niemiecka. — 1975 nr 7/334–8/335 s. 228.

W dziale: Wydarzenia miesiąca. Nota inf. o wystawieniu „Operetki” [poz. 255] we Frankfurcie.

196. K. A. Jeleński: Od bosości do nagości. (O nieznannej sztuce Witolda Gombrowicza). — 1975 nr 10/337 s. 3–28.

Wstęp do opublikowanego w tymże numerze *Kultury* niedrukowanego wcześniej utworu dramatycznego „Historia (Operetka)” zob. poz. 98. — Przedruk zob. poz. 267.

197. W. Höllerer: Polscy stypendyści w Berlinie. — 1975 nr 11/338 s. 137–138.

W dziale: Książki. — Przekład fragmentu art.: Augenblicke mit Besuchern. *Akzente* 1975 nr 4. — Dot. pobytu W. Gombrowicza w Berlinie.

198. K. A. Jeleński: [List z przytoczeniem komentarza D. de Roux do fragmentu jego książki pt. „Gombrowicz”]. — 1975 nr 11/338 s. 155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot. tekstu de Roux, o którym wspominał w poz. 196.

199. M. Nadeau: O „testamencie” Gombrowicza. Z franc. przeł. [K. A. Jeleński] K.A.J. — 1976 nr 3/342 s. 137–140.

W dziale: Książki. — Przekład przedmowy do angielskiego wydania „Testamentu”: A kind of testament. [Przeł. z franc.] A. Hamilton. London 1973.

LdR. K. A. Jeleński, — 1976 nr 4/343 s. 156 [sprostowania błędów drukarskich].

200. Wydarzenia miesiąca. — 1976 nr 3/342 s. 147.

Nota inf. o publikacji w węgierskim czasopiśmie *Uj Szimpozjon* (nr 125) przekładu „Ślubu” [poz. 248] w tłumaczeniu G. Gömöri.

201. K. A. Jeleński: Tajny ładunek korsarskiego okrętu. (Na marginesie tłumaczenia „Trans-Atlantyku”). — 1976 nr 5/344 s. 21–32.

Dot.: Trans-Atlantique. [Przel.:] K. A. Jeleński, G. Serreau. Paris 1976. — Przedruk zob. poz. 267.

202. W. Wirpsza: Uniwersalizm i zaściankowość. — 1976 nr 7/346–8/347 s. 181–183.

W dziale: Polemiki. — Polemika z art. K. A. Jeleńskiego (zob. poz. 201) oraz S. Chwina (Gombrowicz — Sarmata kontestujący. *Ruch Literacki* 1975 nr 4) na temat „Trans-Atlantyku”.

Polemika: E. Możejko: Uniwersalizm, zaściankowość i Wirpsza. — 1976 nr 10/349 s. 137–140; W. Wirpsza: Partykularyzm czubka kielka. — 1976 nr 10/349 s. 141–143.

203. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1977 nr 1/352–2/353 s. 36–46.

M.in. na s. 38 w zapisie dat. 7 listopada refleksje nt. stosunku W. Gombrowicza do sprawy indywidualnego sumienia.

204. K. A. Jeleński: Nowa przygoda Witolda-Bosonoga. — 1977 nr 4/355 s. 135.

Nota zawierająca zarzuty w stosunku do art. J. A. Zembruskiego pt. „Stopa nieobuta — o czwartym nieznanym dramacie Gombrowicza” (*Odra*, Wrocław 1977 nr 3) o wykorzystanie lub wręcz przepisanie fragmentów wstępu K. A. Jeleńskiego do „Historii (Operetki)” zob. poz. 196.

205. Wydarzenia miesiąca. — 1977 nr 12/363 s. 127.

Nota o zorg. 30 XI przez Towarzystwo Przyjaciół *Kultury* w Szwecji wieczorze, w czasie którego odczyt pt. „Gombrowicz och Sverige” wygłosił L. Kleberg.

206. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1978 nr 1/364–2/365 s. 15–26.

W zapisie dat. Neapol, 11 X 1977, s. 15–16 nawiązanie do art. W. Gombrowicza pt. „Gęba i twarz” poz. 103.

207. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1979 nr 4/379 s. 21–36.

W zapisie dat. 31 I 1979 wzmianka o polemikach W. Gombrowicza z Z. Grabowskim (niewymienionym z nazwiska), „etatowym niemalże „prześladowcą” pisarza.

208. Z. Bau: Trzydzieści lat potem: Polacy w Argentynie. — 1979 nr 4/379 s. 37–69.

Tu m.in. wzmianki o „Dzienniku” i „Wędrownikach po Argentynie” W. Gombrowicza.

209. Z. Bau: Jeszcze o Argentynie. — 1979 nr 6/381 s. 32–41.

Tu m.in. uwagi o pobycie W. Gombrowicza w Buenos Aires.

210. W. Chylicka: [List do Redakcji głównie z postulatem nadawania „Dziennika” W. Gombrowicza w Radiu Wolna Europa]. — 1980 nr 1/388–2/389 s. 221–222.

W dziale: Listy do Redakcji.

LdR. W. Odojewski. — 1980 nr 3/390 s. 146–147 [sprostowanie, iż „Dziennik” i audycje poświęcone W. Gombrowiczowi były nadawane w Radiu Wolna Europa].

211. [A. Wirpsza] K. Zawrat: O krytyce Wita Tarnawskiego. — 1981 nr 6/405 s. 125–128.

Rec.: W. Tarnawski: Od Gombrowicza do Mackiewicza. Londyn 1980.

212. Wydarzenia miesiąca. — 1982 nr 1/412–2/413 s. 208.

Nota inf. o kiermaszu gwiazdkowym w Księgarni Polskiej w Paryżu, na którym K. A. Jeleński podpisywał m.in., dokonany wspólnie z G. Serreau przekład „Historii” i „Operetki”, *L'Histoire; Operette*. Paris 1977.

213. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1982 nr 10/421 s. 13–28.

Tu pod datą 14 VIII, s. 24–26, uwagi o tekście W. Gombrowicza o K. A. Jeleńskim, który cytuje w całości zob. poz. 105.

214. K. A. Jeleński: Grajmy w Gombrowicza. — 1983 nr 7/430–8/431 s. 194–199.

Rec.: J. Jarzębski: Gra w Gombrowicza. Warszawa 1982.

215. A. J. Chilecki: Kronika niemiecka. — 1984 nr 3/438 s. 108.

W dziale: Sąsiedzi. — Nota inf. o publikacji w Monachium nowego wydania „Ferdydurke” i o przychylniej rec. U. Stempel w *Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt*.

216. K. A. Jeleński: Argentyńskie lata Gombrowicza. — 1984 nr 3/438 s. 144–145.

Rec.: R. Gombrowicz: Gombrowicz en Argentine 1939–1963. Préface de C. Jeleński. Paris 1984.

217. A. Russovich: Moja przyjaźń z Witoldem. (Tłum. z franc. K. A. Jeleński). — 1984 nr 3/438 s. 145–151.

Wspomnienie przyjaciela z Argentyny, przedr. z: R. Gombrowicz: Gombrowicz en Argentine 1939–1963. Paris 1984.

218. R. Gombrowicz: Gombrowicz w Berlinie. — 1985 nr 5/452 s. 123–128.

W dziale: Kronika kulturalna. — Nota od Redakcji zapowiada ukazanie się wkrótce książki pt. „Gombrowicz w Europie” (Gombrowicz en Europe. Témoignages et documents 1963–1969. Paris 1988; przekład pol. Kraków 1993). — Krótki wstęp R. Gombrowicz poprzedza relacje trzech osób, które zetknęły się z W. Gombrowiczem w czasie jego pobytu w Berlinie w 1963: M. Butora, A. Massona i R. Masson.

219. K. A. Jeleński: PRL-owskie reguły „Gry o Gombrowicza”. — 1985 nr 12/459 s. 3–10.

Art. nt. zamiaru niedotrzymania przez krakowskie Wydawnictwo Literackie umowy na wydanie „Dzieli zebranych” W. Gombrowicza, która przewidywała publikację tekstu integralnego, tymczasem jak wynika z wywiadu z A. Kurzem, dyrektorem oficyny (Rozmawiał A. Chrzanowski. *Kultura*, Warszawa 1985 nr 20) oraz z przytoczonej z nasłuchu radiowego informacji nadanej 19 X 1985 w Polskim Radiu, opuszczonych zostanie „kilkanaście linijek”.

220. Wydarzenia miesiąca. — 1985 nr 12/459 s. 150.

Nota inf. o premierze w belgradzkim Teatrze Dramatycznym 1 X 1985 „Iwony, księżniczki Burgunda”.

221. K. A. Jeleński: Jak żołnierze w okopach... [Rozmawiała i poprzedziła wstępem] R. Gombrowicz. (Z franc. przeł. J. Juryś). — 1987 nr 7/478–8/479 s. 3–13.

Wywiad nt. Gombrowicza udzielony R. Gombrowicz 15 i 22 czerwca 1984 r.; tytuł pochodzi z zamieszczonego tu także fragmentu dziennika pisarza (zob. poz. 106, 108), poświęconego Jeleńskiemu, w którym napisał „[...] obaj jesteśmy jak żołnierze w okopach, zarazem lekkomyślni i tragiczni”. Krótki wstęp R. Gombrowicz, poprzedzający wywiad, kończy zdanie „Wraz z Jeleńskim Gombrowicz w pewnym sensie umiera po raz drugi”. — Numer poświęcony częściowo K. A. Jeleńskiemu po jego śmierci 4 V 1987 r.

222. R. Gorczyńska: Dwaj panowie na „Chrobrym”. Rzecz o Czesławie Straszewiczu i Witoldzie Gombrowiczu. — 1987 nr 9/480 s. 19–30.

LdR. K. Rutkowski. — 1987 nr 10/481 s. 155 [sprost. dotyczy błędnego podania nazwiska autora artykułu pt. „Czesław Straszewicz: turyści i bogowie”. *Kontakt* 1986 nr 9, którym był pseudonim K. Rutkowskiego — A. J. Rembowski].

223. [R. Bubnicki] Fryderyk Ferdydurke: Gombrowicz i cenzura. — 1987 nr 9/480 s. 86–92.

Art. dot. historii wyd. „Dzieli” W. Gombrowicza przez krakowskie Wydawnictwo Literackie (t. 1–9 1986) z wykazem ingerencji cenzury, dokonanych

wbrew umowie wydawniczej. — Przedruk z pisma, wychodzącego w Kraju poza cenzurą, *Obecność* 1987 nr 17.

224. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka*. — 1987 nr 9/480 s. 133.

W dziale: Sąsiedzi. — Nota inf. o premierze „Operetki” w nowym przekładzie Ch. Vogel i w reżyserii H. Baranowskiego w zachodniobierlińskim Trans-formertheater.

Sprost. [A. J. Chilecki] (ajch): *Kronika niemiecka*. — 1987 nr 11/482 s. 91–92 [dot. opuszczenia nazwiska autorki kostiumów, R. Ligockiej].

225. Cz. Miłosz: *Jakby na opak*. — 1988 nr 6/489 s. 121–131.

W dziale: *Kronika kulturalna*. — Omów. „Dziennika” w związku z wyd. przekładu ang.: *Diary*. [T.] 1–3. [Oprac.:] J. Kott. [Przeł.] L. Vallee. Evanston, Ill. 1988.

226. *Wydarzenia miesiąca*. — 1988 nr 6/489 s. 154.

Nota inf. o wieczorze poświęconym W. Gombrowiczowi 23 IV 1988 na Uniwersytecie Nowojorskim.

227. J. Głowacki: *Dookoła Gombrowicza*. — 1988 nr 7/490–8/491 s. 163–166.

W dziale: *Kronika kulturalna*. — Art. dot. głównie „Ferdydurke”, a także znaczenia twórczości W. Gombrowicza.

228. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka*. — 1988 nr 12/495 s. 116.

W dziale: Sąsiedzi. — Nota inf. o druku w odcinkach „Opętanych” w przekładzie K. Staemmlera przez *Frankfurter Allgemeine Zeitung*.

229. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka*. — 1988 nr 12/495 s. 116.

W dziale: Sąsiedzi. Nota inf. o zajęciu przez „Dziennik” W. Gombrowicza pierwszego miejsca na liście bestsellerów z XI 1988 rozgłośni Südwestfunk.

230. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka*. — 1989 nr 3/498 s. 124.

W dziale: Sąsiedzi. Nota inf. o wydaniu „Dziennika” w przekładzie niem.: *Tagebuch 1953–1969*. [Przeł.] O. Kühl. München 1989 oraz artykułu K. Völker o W. Gombrowiczu w *Der Spiegel*.

231. [W. Skalmowski] M. Broński: *Naipaul, Gombrowicz, literatura*. — 1989 nr 9/504 s. 114–127.

W dziale: *Kronika kulturalna*. — Rec.: V. S. Naipaul: *The Enigma of arrival*. Harmondsworth 1987; wg recenzenta, s. 122, problematyka twórczości Naipaula „jest w podobnych regionach, co problematyka Gombrowicza”.

232. *Festiwal Gombrowicza w Paryżu*. — 1989 nr 11/506 s. 123–124.

Nota dot. imprez zorg. w Paryżu z okazji 20. rocznicy śmierci W. Gombrowicza.

233. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą*. — 1990 nr 12/519 s. 16–29.

Tu pod datą 1 X uwagi nt. stosunku W. Gombrowicza do Ciorana (nawiązanie do komentarza W. Gombrowicza zob. poz. 8).

234. *Wydarzenia miesiąca*. — 1991 nr 4/523 s. 147.

Nota inf. o otwarciu 26 III 1991 wystawy poświęconej W. Gombrowiczowi w Centre Georges Pompidou w Paryżu.

235. *Wydarzenia miesiąca*. — 1991 nr 10/529 s. 150.

Nota inf. o rozpoczęciu 5 VIII 1991 przez J. Skolimowskiego zdjęć do adaptacji filmowej „Ferdydurke”.

236. *Wydarzenia miesiąca*. — 1992 nr 3/534 s. 164.

Nota inf. o otwarciu 7 II 1992 w Vence wystawy pt. „Witold Gombrowicz — Varsovie — Buenos Aires — Berlin — Vence”, zorganizowanej przy pomocy Centre Georges Pompidou.

237. Wydarzenia miesiąca. — 1992 nr 11/542 s. 152.

Nota inf. o premierze 6 X 1992 w teatrze Espace Acteur w Paryżu sztuki W. Gombrowicza w jęz. franc. w reżyserii B. Hussakowskiego.

238. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą. — 1993 nr 11/554 s. 18–31.

Tu pod datą 1 IX uwagi nt. W. Gombrowicza i jego niechęci do poezji i malarstwa.

239. Wydarzenia miesiąca. — 1994 nr 6/561 s. 149.

Nota inf. o prapremierze 22 V 1994 „Ślubu” w Rosyjskim Teatrze Dramatycznym Litwy w Wilnie.

240. S. Łarin: Sekret „Kultury”. — 1997 nr 9/600 s. 53–64.

Art. w związku z 50-leciem pisma; w tekście m.in. uwagi nt.: J. Giedroyc, W. Gombrowicz: Listy 1950–1969. Warszawa 1993.

241. Wydarzenia miesiąca. — 1998 nr 6/609 s. 153.

Nota inf. o wystawieniu przez studentów polskich Paris IV — Sorbonne sztuki W. Gombrowicza pt. „Yvonne, princesse de Bourgogne” w Centre Universitaire du Grand Palais.

242. Rozmowa z Adamem Czerniawskim. — 1998 nr 10/613 s. 63–78.

W dziale: Wywiady *Kultury*. — Dot. m.in. W. Gombrowicza.

243. „Pisma zebrane” Witolda Gombrowicza. — 1998 nr 10/613 s. 120.

Komunikat o przystąpieniu przez Wydawnictwo Literackie w Krakowie do opracowania edycji krytycznej „Pism zebranych” Gombrowicza pod honorowym patronatem R. Gombrowicz, J. Giedroycia oraz Ministra Kultury i Sztuki z prośbą o udostępnianie materiałów związanych z życiem i twórczością pisarza.

244. B. Kerski: Lornetka Gombrowicza. — 1999 nr 3/618 s. 107–112.

W dziale: Kronika kulturalna. — Art. dot. pobytu W. Gombrowicza na przełomie 1963/1964 w Berlinie oraz znajomości i przyjaźni, jakie tam zawarł.

245. P. Skórzyński: Trzydzieści lat po śmierci Gombrowicza. — 1999 nr 9/624 s. 154–161.

W dziale: Kronika kulturalna. — Art. dot. filozofii Gombrowicza.

246. Wydarzenia miesiąca. — 2000 nr 4/631 s. 158.

Nota inf. o wydaniu przekładu ukraińskiego „Dzienników” w tłum. R. Charčuk (Ščodennik. T. 3. Kiїв 1999).

CZĘŚĆ DRUGA

Witold Gombrowicz
w wydawnictwach
Instytutu Literackiego
w Paryżu

Książki, odbitki i przedruki

247. TRANS-ATLANTYK.

Wyd. łącznie ze Ślub pt. TRANS-ATLANTYK; ŚLUB. (Z wstępem J. Wittlina i komentarzem autora).

Paryż: Inst. Lit. 1953, 317 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 1.
Powieść, s. 31–165.

– (Dzieła zebrane. T. 2).

Paryż: Inst. Lit. 1970, 129 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 186.
Data ukończenia druku: 10 IV 1970.

– Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 2).

Paryż: Inst. Lit. 1985, 129 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 186.
Data ukończenia druku: 4 II 1985.

248. ŚLUB.

Wyd. łącznie z Trans-Atlantyk zob. poz. 1.

Dramat, s. 167–317. — Tekst dramatu poprzedza wstęp autora: Idea dramatu. — Przedr. zob. poz. 257.

249. DZIENNIK 1953–1956.

Paryż: Inst. Lit. 1957, 337 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 21.

Data ukończenia druku: 20 V 1957.

Tekst poprzedza autorskie: Słowo wstępne. — Zawiera także: Uzupełnienie: Przeciw poetom; Sienkiewicz. — Dalsze tomy zob. poz. 251, 254. — Zob. też Nieznany fragment z „Dziennika” z 1956 poz. 109.

– (Dzieła zebrane. T. 6).

Paryż: Inst. Lit. 1971, 303 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 205.
Data ukończenia druku: 28 VI 1971.

– Wyd. 2 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 6).

Paryż: Inst. Lit. 1982, 303 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 354.
Data ukończenia druku: V 1982.

- Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 6).
- Paryż: Inst. Lit. 1984, 303 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 354.
- Wyd. 4 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 6).
- Paryż: Inst. Lit. 1987, 303 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 354.

250. PORNOGRAFIA.

- Paryż: Inst. Lit. 1960, 159 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 54.
- Data ukończenia druku: 15 VI 1960.
- Powieść. — Tekst poprzedza: Informacja [od autora]; podp. W.G.
- (Dzieła zebrane. T. 3).
- Paryż: Inst. Lit. 1970, 168 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 189.
- Data ukończenia druku: 30 VII 1970.
- Wyd. 2 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 3).
- Paryż: Inst. Lit. 1982, 159 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 361.

251. DZIENNIK 1957–1961.

- Paryż: Inst. Lit. 1962, 274 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 79.
- Data ukończenia druku: 19 IX 1962.
- [T. 1] zob. poz. 249.
- (Dzieła zebrane. T. 7).
- Paryż: Inst. Lit. 1971, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 211.
- Data ukończenia druku: 22 XI 1971.
- Wyd. 2 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 7).
- Paryż: Inst. Lit. 1982, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 355.
- Data ukończenia druku: V 1982.
- Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 7).
- Paryż: Inst. Lit. 1984, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 355.
- Wyd. 4 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 7).
- Paryż: Inst. Lit. 1984, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 355.

252. TANDETA.

- Wyd. łącznie z: J. Mieroszewski: „Otwarty katolicyzm” contra „otwarty marksizm”; [J. Mieroszewski] Londyńczyk: Kronika angielska. [Paryż: Inst. Lit.] 1963, 18 s.
- Odbitka z: *Kultura*, Paryż 1963 nr 9 s. 3–17 [poz. 64], 122–127.

253. KOSMOS.

- Paryż: Inst. Lit. 1965, 139 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 111 [właśc. 112].
- Data ukończenia druku: 18 V 1965.
- Powieść.
- (Dzieła zebrane. T. 4).
- Paryż: Inst. Lit. 1970, 159 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 191.
- Data ukończenia druku: 10 VIII 1970.

254. DZIENNIK 1961–1966.

- Wyd. łącznie z: Operetka pt. DZIENNIK 1961–1966; OPERETKA.
- Paryż: Inst. Lit. 1966, 253 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 138.
- Data ukończenia druku: 7 XI 1966.
- Dziennik, s. 7–192. — T. 1 zob. poz. 1957.
- (Dzieła zebrane. T. 8).
- Paryż: Inst. Lit. 1971, 213 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 213.
- Data ukończenia druku: 10 XII 1971.
- Wyd. 2 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 8).
- Paryż: Inst. Lit. 1982, 223 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 356.
- Data ukończenia druku: V 1982.
- Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 8).
- Paryż: Inst. Lit. 1984, 223 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 356.

255. OPERETKA.

- Wyd. łącznie z Dziennik. 1961–1966 zob. poz. 254.
- Dramat, s. 193–253. — Tekst poprzedza komentarz autora. — Przedr. zob. poz. 257.

256. FERDYDURKE. (Dzieła zebrane. T. 1).

Paryż: Inst. Lit. 1969, 292 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 181.
Data ukończenia druku: 3 XII 1969.

Powieść. — Na końcu uwagi edytorskie: Od wydawnictwa.

— Wznowienie fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 1).
Paryż: Inst. Lit. 1982, 290 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 360.

— Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 1).
Paryż: Inst. Lit. 1986, 292 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 360.

257. TEATR. (Dzieła zebrane. T. 5).

Paryż: Inst. Lit. 1971, 221 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 204.
Data ukończenia druku: 15 V 1971.

Zawiera utwory dramatyczne: Iwona, księżniczka Burgunda; Ślub; Operetka.

258. OPOWIADANIA. (Dzieła zebrane. T. 9).

Paryż: Inst. Lit. 1972, 207 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 218.
Data ukończenia druku: 24 IV 1972.

Zawartość: Tancerz mecenasa Kraykowskiego; Pamiętnik Stefana Czarnieckiego; Zbrodnia z premedytacją; Biesiada u hrabiny Kotlubaj; Dziewictwo; Przygody; Zdarzenia na brygu „Banbury”; Na kuchennych schodach; Szczur; Bankiet.

259. VARIA. (Dzieła zebrane. T. 10).

Paryż: Inst. Lit. 1973, 543 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 239.
Data ukończenia druku: 20 XI 1973.

Zawiera utwory prozą, recenzje i szkice. Zawartość: 1933: Dramat baronostwa [proza]. — 1934: Z dziennika prywatnego Hieronima Ponizalskiego [proza]; Elżbieta Szemplińska. — 1935: O zakres powieści popularnej [dot.: J. Janowski: Dzień jak noc]; Studnia. (Groteska); Don Kichot obecnie; „Kobiety na drodze” [B. Kuczyńskiego]; Płomień skrada się ku ojczyźnie [dot.: W. Wasilewska: Ojczyzna]; Literackie wyroby ludowe [rec.: W. Burek: Droga przez wieś]; Pół-czarnej uległo książkę [rec.: E. Miller: Fikcyjna postać]; O brudach i urokach [Z. Freud: Wstęp do psychoanalizy]; Kult dziewczki i egzotyzm kultury [dot.: R. Tuszowski: Upały]; O myślach chudych [w związku z art. I. Fika: Literatura Choromaniaków]; Posąg czo-

wieka na posagu świata [dot. J. Conrada]; Uwagi; Atmosfera i kot. (W odpowiedzi p. J. Andrzejewskiemu); „18 spotkań” Szemplińskiej; Rzeczywistość i żywotność; Apostrofa do Tośki [proza]; Tośka (Fragmenty) [proza]; Jak po maśle. (Korespondencja poetyczna z Wisły). — 1936: Grzechy naszego wieku przejściowego [dot.: K. Baryka: Grzechy młodzieży]; Groteska i urojenia [polemika z W. Grubińskim]; Antypoetyczne drobiazgi poety [dot.: T. Peiper: Ma lat 22]; Wchłaniamy życie tylko przez nieliczne dni [dot. S. Otwinowski: Życie trwa cztery dni]; W sidłach taniej mitologii [dot.: M. Ruth Buczkowski: Tragiczne pokolenie]; Niedojrzałości nie pusz się. (Alfred Jarry); Proletariacka huśtawka [dot. S. Rey: Kropiwniki]; O stylu Zofii Nałkowskiej; Grube nieporozumienie [dyskusja z polemistami wobec jego art. „O stylu Zofii Nałkowskiej”]; Jaką najciekawszą książkę przeczytałem w roku 1935? [J. Joyce: Ulisses; Z. Nałkowska: Granica; S. I. Witkiewicz: Dramaty]; Łańcuch nietaktów [polem. z J. E. Skińskim nt. B. Schulza]. — 1937: Małgośka i demon [dot.: J. Joyce: Ulisses]; Pisarze z góry i pisarze z dołu [dot.: S. Brochwicz: Kobiety, które odeszły]; Egzotyka wielka i mała [dot.: Cz. Centkiewicz: Znowu na Północy]; [I. Czajka-Stachowicz] Iza Bell: Moja podróż; Wspomnienia z dawnych lat [dot.: T. Hiż: Talent, dziwactwa i coś jeszcze]; Drażniący don Juan [dot.: H. de Montherlant: Dziewczęta]; Wywiad na trawie [z W. Małcużyńskim]; U Pana Jakuba [Wojciechowskiego]; Decyzja [proza]; Niesmak w permanencji [proza]; Zgasła silna indywidualność twórcza [Z. Uniłowski]; Roztopiony w ludzie [dot.: S. Piętak: Młodość Jasia Kunefala]; Milczenie. (O twórczości Światopełka Karpińskiego); Spójrz kelnerowi w oczy [dot.: H. Worcell: Zakłęte rewiry]; Uniłowski zaplątany w ludziach; Aby uniknąć nieporozumienia [dot.: Ferdurke]; Z „Uniłowszcakiem” w lokalu; Niedobre skutki nowoczesnej Teo [dot.: M. Samozwaniec: Małe karmila mi żona]; Pampelan w tubie [proza]; Wszyscy chcą — tylko buty nie chcą [publicystyka]; Dziwne a nawet miejscami dziwaczne [dot.: W. Borowy: Dziś i wczoraj]. — 1938: O krytykach i czytelnikach [dot. także prozy Z. Nałkowskiej]; Matki i mężczyźni [dot.: S. Brochwicz: Matki i mężczyźni]; Obyczaje dostojników [dot. pamiętników mężów stanu, m.in. D. Lloyd George: Wspomnienia wojenne]; Rozmyślenia nad autobiografią Wellsa; Kompleks aktorstwa u pisarza [dot.: S. Otwinowski: Marionetki]; Niedole zakopiańskie [proza]; Swawolnymi stopy po Rzymie. (Wspomnienia z podróży); Elementarne nieporozumienia [dot. m.in. krytyki artystycznej]; Metoda odwrotu [dot. m.in. krytyki artystycznej]; Twórczość Brunona Schulza; Uwagi dyletanta [dot.: K. I. Gałczyński: Utwory poetyckie]; W pracowniach pisarzy [krótka wypowiedź w ankiecie *Kuriera Literacko-Naukowego*]. — 1939: Opętani. Powieść. — Drobne utwory drukowane w prasie polskiej po wojnie: List do Ferdurki-stów; Bronię Polaków przed Polską [list do redakcji *Wiadomości*, Londyn w sprawie „Trans-Atlantyku”]; Bankiet [proza]; Dwa sądy [list do redakcji *Wiadomości*, Londyn, polemizujący z „Kartkami z dziennika” J. Lechonia]; Rozmowa z Witoldem Gombrowiczem w Radio [!] Wolna Europa, przepro-

wadzona 22 września 1963 roku; Jak przyjęto „Iwonę” we Francji [list do redakcji *Wiadomości*, Londyn w sprawie przyjęcia w Paryżu wystawienia „Iwony, księżniczki Burgunda”]; Wit Tarnawski — Witold Gombrowicz (Ankieta „Wiadomości”); Pytania i odpowiedzi [odpowiedź na pytanie A. Zamoyskiego o jego stosunek do teorii S. I. Witkiewicza]; Karpie w proszku [polemika z J. Mackiewiczem]; Atak i „Kontratak” [odpowiedź na krytykę czytelniczki, B. Szubskiej]; Do Redaktora „Wiadomości”; Fragment z „Dziennika” [zob. poz. 91]. — Tłumaczenia artykułów i wywiadów w prasie zachodniej: „Jaki jest sens «Ślubu»” (artykuł dla *France-Observateur* z 20 lutego 1964); Ostatni wywiad [z lipca 1969]; „Pisarz i pieniądze”; Byłem pierwszym strukturalistą [pierwodruk: *La Quinzaine Littéraire* 1967 nr z 1 V; przekład: [W. Skalmowski] M. Broński]. — Wykaz (w miarę pełny) utworów Witolda Gombrowicza w wydaniach książkowych, w języku polskim i w tłumaczeniu na języki obce.

260. DZIEŁA ZEBRANE.

Paryż: Inst. Lit. 1969–1977.

T. 1. Ferdynurke zob. poz. 256. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982, wyd. 3 1986.

T. 2. Trans-Atlantyk zob. poz. 247. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982 [?], wyd. 3 1985, wyd. 4 1986 [?].

T. 3. Pornografia zob. poz. 250. Wyd. 2 fotooffsetowe 1982.

T. 4. Kosmos zob. poz. 253.

T. 5. Teatr: Iwona, księżniczka Burgunda; Ślub; Operetka zob. poz. 257.

T. 6. Dziennik 1953–1956 zob. poz. 249. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982, wyd. 3 1984.

T. 7. Dziennik 1957–1961 zob. poz. 251. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982, wyd. 3 1984.

T. 8. Dziennik 1961–1966 zob. poz. 254. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982, wyd. 3 1984.

T. 9. Opowiadania zob. poz. 258.

T. 10. Varia zob. poz. 259.

T. 11. Wspomnienia polskie; Wędrówki po Argentynie zob. poz. 262. Wyd. fotooffsetowe: wyd. 2 1982, wyd. 3 1985.

261. D. de Roux: ROZMOWY Z GOMBROWICZEM.

Paryż: Inst. Lit. 1969, 160 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 168.

Data ukończenia druku: 10 II 1969.

262. WSPOMNIENIA POLSKIE; WĘDRÓWKI PO ARGENTYNIE. (Dzieła zebrane. T. 11).

Paryż: Inst. Lit. 1977, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 283.

Data ukończenia druku: 17 X 1977.

Zawartość: Przedmowa; Gęba i twarz; Dyskusja radiowa, która nie doszła do skutku; Wspomnienia polskie; Wędrówki po Argentynie; Zakończenie.

– Wyd. 2 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 11).

Paryż: Inst. Lit. 1982, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 362.

– Wyd. 3 fotooffsetowe. (Dzieła zebrane. T. 11).

Paryż: Inst. Lit. 1985, 255 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 362.

263. DIALOG O POEZJI (W. Gombrowicz: Przeciwnie poetom; Cz. Miłosz: List do Gombrowicza; W. Gombrowicz: „Przekłute zdrobnienie znowu dało mi się we znaki” — obrońcom poezji w odpowiedzi). W: Cz. Miłosz: Zaczynając od moich ulic. (Dzieła zbiorowe. T. 12).

Paryż: Inst. Lit. 1985 s. 91–101; 101–107; 107–114. *Bibl. „Kultury”*, t. 408.

Pierwodruk zob. poz. 4, 114, 9.

Opracowania

264. J. WITTLIN: APOLOGIA GOMBROWICZA. W tegoż: Orfeusz w piekle XX wieku.

Paryż: Inst. Lit. 1963 s. 530–539. *Bibl. „Kultury”*, t. 85.

265. CZ. MIŁOSZ: KIM JEST GOMBROWICZ? W tegoż: Prywatne obowiązki.

Paryż: Inst. Lit. 1972 s. 167–171. *Bibl. „Kultury”*, t. 215.

– Przedr. (Dzieła zbiorowe. T. 7). Paryż: Inst. Lit. 1980 s. 137–152. *Bibl. „Kultury”*, t. 328.

266. M. DANILEWICZ ZIELIŃSKA: MIŁOSZ — GOMBROWICZ. W tejże: Szkice o literaturze emigracyjnej.

Paryż: Inst. Lit. 1978 s. 192–212. *Bibl. „Kultury”*, t. 289.

267. K. A. JELEŃSKI: OD BOSOŚCI DO NAGOŚCI. (O NIEZNANEJ SZTUCE WITOLDA GOMBROWICZA); BOHATERSKIE NIEBOHATERSTWO GOMBROWICZA; DRAMAT I ANTY-DRAMAT; TAJNY ŁADUNEK KORSARSKIEGO OKRĘTU. (NA MARGINESIE TŁUMACZENIA „TRANS-ATLANTYKU”). W tegoż: Zbiegi okoliczności.

Paryż: Inst. Lit. 1982 s. 42–72; 173–185; 186–190; 191–202. *Bibl. „Kultury”*, t. 352.

268. W. KARPIŃSKI: GOMBROWICZ. W tegoż: Amerykańskie cienie.

Paryż: Inst. Lit. 1983 s. 167–171. *Bibl. „Kultury”*, t. 372.

269. CZ. MIŁOSZ: PODZWONNE. W tegoż: Zaczynając od moich ulic. (Dzieła zbiorowe. T. 12).

Paryż: Inst. Lit. 1985 s. 309–314. *Bibl. „Kultury”*, t. 408.

Indeks tytułów utworów Witolda Gombrowicza

(numery odsyłają do numerów pozycji)

- Aby uniknąć nieporozumienia 259
- Antypoetyczne drobiazgi poety 259
- Apostrofa do Tołki 259
- Atak i „Kontratak” 259
- Atmosfera i kot 259
- Bankiet 258, 259
- Bakakaj s. IX
- Berliński dziennik 95, zob. też Dziennik
- Biesiada u hrabiny Kotłubaj 258
- Bronię Polaków przed Polską 259
- Byłem pierwszym strukturalistą 97, 259
- Ciemne fluidy rękownika i prawda charakteru. (Nieznane zakończenie „Opętanych”) 107
- [Dalszy ciąg polemiki z Z. Grabowskim] 51
- Decyzja 259
- Dialog o poezji 4, 99, 263
- Dramat baronostwa 259
- Don Kichot obecnie 259
- Do Redaktora „Wiadomości” 259
- Drażniący Don Juan 259
- Dwa sądy 259
- Dyskusja radiowa, która nie doszła do skutku 262
- Dzieła (Kraków 1986) 223
- Dzieła zebrane (Paryż 1969–1977) s. IX, XIII; 184, 219, 260; t. 1 93; t. 3 250; t. 4 253; t. 6 249; t. 7 251; t. 8 78, 158, 254; t. 9 258; t. 10 92, 93, 96, 97, 102, 259; t. 11 101, 262
- Dziennik s. X; 69, 127, 151, 181–182, 208, 210, 225, 229, 246
  - Dziennik 1953–1956 8, 63, 30, 105, 108, 109–110, 126, 249, 260
  - Dziennik 1957–1961 65, 66, 95, 142, 177, 251, 260
  - Dziennik 1961–1966 254, 255, 260
  - Dziennik transatlantycki [1963] 63 (pt. Dziennik transatlantycki), 65–66, 68; [1964] 70–72; [1965] 73
  - [Fragment dziennika dot. K. A. Jeleńskiego] 105, 108, 221
  - Fragment z „Dziennika” 259
  - Fragment z dziennika [1958] 37–40; [1960] 50, 52; [1961] 53–56; [1962] 57–58, 60–61; [1963] 62; [1965] 74; [1966] 75–76, 78; [1967] 79–82; [1968] 83–90; [1969] 91–94, 139–141, 163, 168

- Fragmenty z dziennika [1953] 11, 13–15; [1954] 16–21; [1955] 22–24;
[1956] 26–29; [1957] 31; [1958] 34–36; [1959] 42–43, 45–46;
[1960] 47–49
- Nieznany fragment z „Dziennika” 109
- Post scriptum 68, 72
- Dziennik transatlantyczny zob. Dziennik
- Dziwactwo 258
- Dziwne a nawet miejscami dziwaczne 259
- Egzotyka wielka i mała 259
- Elementarne nieporozumienia 259
- Elżbieta Szemplińska 259
- Ferdydurke s. IX, XIV; 41, 121, 122, 130, 137, 150, 215, 226, 235, 256, 260
- Fragment dziennika dot. K. A. Jeleńskiego zob. Dziennik
- Fragment z „Dziennika” zob. Dziennik
- Fragmenty z dziennika zob. Dziennik
- Gęba i twarz 103, 206, 262
- Groteska i urojenia 259
- Grube nieporozumienie 259
- Grzechy naszego wieku przejściowego 259
- Historia (Operetka) 98, 196, 204, 212
- Ivonne zob. Iwona, księżniczka Burgunda
- Iwona, księżniczka Burgunda s. IX; 173, 176, 188, 220, 241, 257, 259, 260
- Jak po maśle 259
- Jak przyjęto Iwonę w Paryżu 259
- Jaką najciekawszą książkę przeczytałem w roku 1935? 259
- „Jaki jest sens «Ślubu»” 259
- J'étais structuraliste avant tout le monde, zob. Byłem pierwszym strukturalistą
- Journal 1953–1956 105, 108, zob. też Dziennik
- Karpie w proszku 259
- „Kobiety na drodze” 259
- Komentarz [do E. M. Ciorana] 8, 110, 233,
- Kompleks aktorstwa u pisarza 259
- Kosmos s. XI; 59, 149, 253, 260
- Kult dziewczki i egzotyzm kultury 259
- List do Ferdydurkistów 93, 259
- [List do Redakcji nt. „wprowadzenia szczypty zdrowej radości” do rubryki] 44
- Listy 1950–1969 [współautor:] J. Giedroyc 240
- Literackie wyroby ludowe 259
- Łańcuch nietaktów 259
- Małgośka i demon 259
- Matki i mężczyźni 259
- Metoda odwrotu 259
- Milczenie 259
- Moi sąsiedzi na mapie literatury 106
- Na kuchennych schodach 258
- Niedobre skutki nowoczesnej Teo 259

- Niedojrzałości nie pusz się. (Alfred Jarry) 259
- Niedole zakopiańskie 259
- Niesmak w permanencji 259
- Nieznany fragment z „Dziennika” zob. Dziennik
- O brudach i urokach 259
- O Cioranie 110
- O krytykach i czytelnikach 259
- O myślach chudych 259
- O stylu Zofii Nałkowskiej 259
- O zakres i granice powieści popularnej 259
- Obyczaje dostojników 259
- [Odmowa podpisania deklaracji w sprawie Cz. Miłosza] 6
- [Odpowiedź na ankietę „Kultury”: Literatura emigracyjna a Kraj] 30
- [Odpowiedź na polemikę J. Kowalika dot. reakcji Gombrowicza na ankietę „Kultury”: Literatura emigracyjna a Kraj] 33
- Operetka 164, 172, 179, 192, 195, 212, 224, 255, 257, 260
- Opętani 107, 185, 228, 259
- Opowiadania 258, 260
- „[Osiemnaście] 18 spotkań” Szemplińskiej 259
- Ostatni wywiad 92, 259
- [Oświadczenie w sprawie felietonu B. Witek-Swinarskiej pt. „O dystansie, czyli rozmowa z Mistrzem”] 67
- Pamiętnik Stefana Czarnieckiego 258
- Pamiętnik z okresu dojrzewania 171
- Pampelan w tubie 259
- „Pisarz i pieniądze” 96, 259
- Pisarze z góry i pisarze z dołu 259
- Pisma zebrane 243
- Płomień skrada się ku ojczyźnie 259
- [Polemika z oceną Z. Grabowskiego pozycji W. Gombrowicza w Kraju i na emigracji oraz wzmianką S. Kisielewskiego nt. „Ferdydurke”] 41
- [Polemika z Z. Grabowskim] 77
- Pornografia s. XIII; 135, 136, 138, 148, 150, 177, 250, 260
- Posąg człowieka na posągu świata 259
- Post scriptum zob. Dziennik
- Pół-czarnej uległo książkę 259
- Proletariacka huśtawka 259
- Protest w sprawie drukowania bez zgody autora fragmentów jego utworów w Kraju 32
- Przeciw poetom 4, 9, 99, 114–117, 249, 263
- Przekłute zdrobnienie znowu dało mi się we znaki 9, 99, 263
- [Przekład:] Cioran E. M. 7
- Przygody 258
- Pytania i odpowiedzi 259
- Refleksje na marginesie Straszewicza 10
- Risum teneatis... 5

Rozmowa z Gombrowiczem 25, 102
 Rozmowa z Witoldem Gombrowiczem w Radio [!] Wolna Europa,
 przeprowadzona 22 września 1963 roku 259
 Rozmowy z Dominikiem de Roux zob. Rozmowy z Gombrowiczem
 Rozmowy z Gombrowiczem 81–90, 157, 165, 199, 261
 Rozmyślania nad autobiografią Wellsa 259
 Roztopiony w ludzie 259
 Rzeczywistość i żywotność 259
 Sienkiewicz 12, 249
 Spójrz kelnerowi w oczy 259
 [Sprostowanie Autora dot. druku „Trans-Atlantyku”] 3
 Studnia 259
 Sursum corda 16, 104
 Swawolnymi stopy po Rzymie 259
 Szczur 258
 Ślub s. IX; 1, 119, 153, 186, 189, 200, 239, 239, 247, 248, 257, 259, 260
 Tancerz mecenasa Kraykowskiego 258
 Tandeta s. XI; 64, 252
 Teatr 257, 260
 Testament zob. Rozmowy z Gombrowiczem
 Tośka (Fragmenty) 259
 Trans-Atlantyk s. IX, X, XVI; 1, 2, 3, 5, 10, 103, 111, 119, 122, 123, 194, 201,
 247, 248, 259, 260, 267
 Twórczość Brunona Schulza 259
 U Pana Jakuba 259
 Uniłowski zaplątany w ludziach 259
 Uwagi 259
 Uwagi dyletanta 259
 Varia 259, 260
 W pracowniach pisarzy 259
 W sidłach taniej mitologii 259
 Wchłaniamy życie tylko przez nieliczne dni 259
 Wędrówki po Argentynie 208, 260
 Wit Tarnawski — Witold Gombrowicz 259
 „The writer and money” zob. „Pisarz i pieniądze” 96
 Wspomnienia polskie 100, 101, 260
 Wspomnienia z dawnych lat 259
 Wszyscy chcą tylko buty nie chcą 259
 Wywiad na trawie 259
 Yvonne, princesse de Bourgogne zob. Iwona, księżniczka Burgunda
 Z diariusza prywatnego Hieronima Ponizalskiego 259
 Z „Uniłowszczykiem” w lokalu 259
 Zbrodnia z premedytacją 258
 Zdarzenia na brygu „Banbury” 258
 Zgasła silna indywidualność twórcza 259

Indeks nazw osobowych

(numery odsyłają do numerów pozycji)

Adamski M. D. 1
 (ajch) zob. Chilecki Andrzej J.
 Andrzejewski Jerzy 259
 Bach Jan Sebastian 50
 Baranowski Henryk 224
 Baryka Karol [przypuszczalnie postać fikcyjna] 259
 Bau Zdzisław 208, 209
 Bell Iza zob. Czajka-Stachowicz Izabela
 Bellow Saul 148
 Belman J. 187
 Berlińczyk zob. Osadczyk Bohdan
 Błoński Jan s. IX
 Bondy François s. XII; 121
 Borowski Stefan 141
 Borowy Wacław 259
 Brochwicz Stanisław 259
 Bromberg Adam 180, 184
 Broński Maciej zob. Skalmowski Wojciech
 Brzozowski Stanisław 140
 Bubnicki Rafał, pseud. Fryderyk Ferdynand 223
 Buczkowski Ruth Marian 259
 Burek Wincenty 259
 Butor Michel 218
 Cocteau Jean 151
 Centkiewicz Czesław 259
 Charćuk Roksana 246
 Charmański Andrzej 51
 Chilecki Andrzej J., pseud. (ajch) 195, 215, 224, 228, 229, 230
 Chrzanowski Andrzej 219
 Chwin Stefan 202
 Chylicka Wanda 210
 Cioran Emile M. s. XI; 7, 8, 15, 110, 233
 Conrad Joseph 259
 Czachowska Jadwiga s. XIV
 Czajka-Stachowicz Izabela, pseud. Iza Bell 259
 Czapski Józef 145
 Czarnecka Ewa zob. Gorczyńska Renata
 Czerniawski Adam 46, 242
 Danilewicz Zielińska Maria, pseud. m.l.d. s. XV; 142, 171, 193, 194, 265

Danilewiczowa Maria zob. Danilewicz Zielińska Maria
Dostojewski Fiodor 106, 174, 175
Drobniać Tadeusz 1
Ferdynand Ferdynand zob. Bubnicki Rafał
Fik Ignacy 259
Fiut Aleksander 9
Fonberg Zygmunt 161
Freud Zygmunt 259
Galczyński Konstanty Ildefons 259
Gębska Irena 123
Gide André 106
Giedroyc Jerzy s. VII–XV; 135, 163, 168, 181, 184, 240, 243
Głowacki Janusz 227
Gombrowicz Rita 162, 170, 178, 183, 184, 216, 217, 218, 221, 243
Gömöri George 200
Gomulka Władysław 64
Gorczyńska Renata, pseud. Ewa Czarnecka 222
Grabowski Zbigniew s. XII; 41, 44, 51, 56, 77, 129, 131, 134, 139,
Grocholski Zygmunt 122
Grubiński Wacław 259
Grzeniewski Ludwik Bohdan 107
Hamilton Alistair 199
Herbert Auberon 142
Herling-Grudziński Gustaw s. VII, XVI; 103, 105, 174, 175, 182, 185, 203,
206, 207, 213, 233, 238,
Hertz Zygmunt s. X, XIII
Höllerer Walter 197
Hostowiec Paweł zob. Stempowski Jerzy
Hultberg Peer 171
Hussakowski Bogdan 237
(j) zob. Jeleński Konstanty Aleksander
Iwaszkiewicz Jarosław s. XIV; 94, 163, 165, 166, 168, 170, 178,
Janowski Jarosław 259
Jarry Alfred 106, 259
Jarzębski Jerzy 214
Jeleński Konstanty Aleksander, pseud. (j) s. VII, XII–XIV; 9, 98, 99, 105, 106,
108, 121, 122, 125, 126, 127, 135, 138, 143, 152, 157, 166, 169, 195, 198,
199, 201, 202, 204, 212, 213, 214, 216, 217, 219, 221, 267
Joyce James 259
Junker Howard 150
Juryś Julia 221
Kandziora Jerzy s. IX
Karpiński Światopełk 259
Karpiński Wojciech s. VII, XIII; 268
Kerski Basil 244

Kępiński Tadeusz 190, 193
Kisiel zob. Kisielewski Stefan
Kisielewski Stefan, pseud. Kisiel 41, 130
Kleberg Lars 205
Kłoczowski Piotr s. XIV
Knapp Bettina L. 92
Kosko Allan 105, 108,
Kott Jan 225
Kowalczyk Antoni Stanisław s. VII–VIII, X–XIII
Kowalik Jan s. XV; 30, 33
Kozłowski Wacław 123
Krawczyk Jacek s. XV
Krzyżkowski Roman 125
KTT zob. Toeplitz Krzysztof Teodor
Kuczyński Bogusław 259
Kühl Olaf 230
Kurz Andrzej 219
Lechoń Jan 259
Ligocka Roma 224
Lipski Leo 27
Lloyd George David 259
Londyńczyk zob. Mieroszewski Juliusz
Łarin S. 240
Łobodowski Józef 9, 115, 125
m.l.d. zob. Danilewicz Zielińska Maria
Mackiewicz Józef 259
Małcużyński Witold 259
Mann Tomasz 106
Marek Zdzisław 160
Masson André 218
Masson Rose 218
Mieroszewski Juliusz, pseud. Londyńczyk s. XVI; 129, 133, 137, 144, 145, 147,
149, 150, 165, 252
Miller Edmund 259
Miłosz Czesław s. VII, IX, XIII–XIV; 9, 13, 28, 99, 114, 119, 120, 127, 140,
145, 167, 225, 263, 265, 266, 269
Montherlant Henry de 259
Morełowski Jan 50
Możejko Edward 202
Mrozek Sławomir s. XIV; 156
Nadeau Maurice 199
Naipaul Vidiadhar Surajprasad 231
Nakov Andrzej 151
Nałkowska Zofia 259
Nietzsche Friedrich 106

Nowakowski Tadeusz 145
 Odojewski Włodzimierz 210
 Osadczyk Bohdan, pseud. Berlińczyk 172
 Ostrowski Wiktor 123
 Otwinowski Stefan 259
 Pankowski Marian 27
 Peiper Tadeusz 259
 Picasso Pablo 143
 Piętaś Stanisław 259
 Pomian Krzysztof VIII-X
 Quebrado Marcos de zob. Szybist Maciej
 Rembowski Adam Julian zob. Rutkowski Krzysztof
 Rey Sydor 259
 Richter Rudolf zob. Tiel Walter
 Rostworowski Jan 46, 132
 Roux Dominique de 80-90, 152, 157, 198, 261
 Rugis Jan 51
 Russovich Alejandro 4, 217
 Rutkowski Krzysztof, pseud. Adam Julian Rembowski 222
 Saint-Saëns Camille 151
 Samozwaniec Magdalena 259
 Schulz Bruno 259
 Serreau Geneviève 201, 212
 Sienkiewicz Henryk 12, 249
 Skalmowski Wojciech, pseud. Maciej Broński 97, 183, 231, 259
 Skiński Jan Emil 259
 Skolimowski Jerzy 235
 Skórzyński Piotr 245
 Sławoj-Składkowski Felicjan 133
 Staemmler Klaus 228
 Stempel Uta 215
 Stempowski Jerzy, pseud. Paweł Hostowiec s. VII; 145
 Straszewicz Czesław 10, 118, 124, 222
 Supruniuk Anna s. XV
 Supruniuk Mirosław Adam s. XV
 Szaruga Leszek [właśc. Aleksander Wirpsza], pseud. Krzysztof Zawrat 211
 Szemplińska Elżbieta 259
 Szubska Barbara 259
 Szybist Maciej, pseud. Marcos de Quebrado 180
 Szymański Janusz s. XV
 Szymańska Zyta s. IX
 Świeczewski Karol 25, 102
 Tarnawski Wit 9, 211, 259
 Tiel Walter, pseudonim Rudolfa Richtera 138
 Toeplitz Krzysztof Teodor, pseud. KTT 182, 183, 184

Toporska Barbara 136
 Tuszowski Roman 259
 Tyrmand Leopold 163
 Uniłowski Zbigniew 259
 Vallee Lillian 225
 Vogel Christa 224
 Völker Klaus 230
 W.A.Z. 112
 Wagner Richard 151
 Wąsowski Stanisław 126, 128
 WIDZ 189
 Wirpsza Aleksander, zob. Szaruga Leszek
 Wirpsza Witold 202
 Witek-Swinarska Barbara s. XII; 67, 68, 69
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 259
 Wittlin Józef 111, 247, 264,
 Włodarkiewicz Józef 123
 Włódnout Wiesław 166
 Wojciechowski Jakub 259
 Worcell Henryk 259
 Zaleski Krzysztof 189
 Zamoyski August 259
 Zarembina Natalia 9, 117
 Zawrat Krzysztof zob. Szaruga Leszek
 Zbyszewski Karol 20
 Zembruski Jacek A. 204
 Zielińska Ludmiła 13
 Zieliński Stanisław 143, 144,
 Żółtowska Ewelina 146

Spis rzeczy:

Wprowadzenie /	VII
Wykaz skrótów /	XVII

CZĘŚĆ PIERWSZA

Witold Gombrowicz w miesięczniku <i>Kultura</i> /	1
Twórczość /	3
Opracowania /	25

CZĘŚĆ DRUGA

Witold Gombrowicz w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu /	49
Książki, odbitki i przedruki /	51
Opracowania /	58

Indeks tytułów utworów Witolda Gombrowicza /	59
Indeks nazw osobowych /	63

KONSTELACJA KULTURY

BIBLIOGRAFIE PISARZY
W WYDAWNICTWACH
INSTYTUTU LITERACKIEGO
W PARYŻU

Czesław Miłosz

Witold Gombrowicz

Jerzy Stempowski

Konstanty A. Jeleński

Józef Czapski

Gustaw Herling-Grudziński

